

The factors determining demand for private loan in Thailand

Nuttphol vitejonjaran

A Work shop Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

For the Degree of Master of Economic

Department of Business Economic

School of Graduate Studies

The University of the Thai Chamber of Commerce

Academic year 2009

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย

ณัฐพล วิธิจเจริญ

ภาคนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

พ.ศ. 2552

บทคัดย่อ

หัวข้อภาคนิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย
ชื่อนักศึกษา	นายณัฐพล วิธิจิงเจริญ
ปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผศ.ดร.คมกริช ถาวรวันชัย
ปีที่สำเร็จการศึกษา	2552

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีอัตราการลงทุนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณสินเชื่อในประเทศเพิ่มสูงขึ้น โดยผ่านสถาบันการเงิน ซึ่งปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ๆ โดยธนาคารพาณิชย์จะมีหน้าที่ในการระดมเงินออมและเงินกู้ยืมเงินในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาจัดสรรให้กับผู้ลงทุนในประเทศ ซึ่งผลของการลงทุนนี้ส่งผลต่อความเจริญเติบโตระบบเศรษฐกิจของประเทศ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาหลักครั้งนี้ก็เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ รายไตรมาส ตั้งแต่ พ.ศ.2540 – 2551 โดยรวบรวมจากเอกสารงานวิจัยและวารสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทยโดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ

จากการศึกษา พบว่าตัวแปรที่มีผลกระทบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทยคือ ปริมาณเงินกองทุน และ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ

ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์ควรรักษาระดับของปริมาณเงินกองทุน เพราะปริมาณเงินกองทุนที่มีมากสามารถทำให้ปริมาณเงินสินเชื่อเพื่อขึ้น และในการระดมทุนจากต่างประเทศควรเพิ่มความระมัดระวังเพื่อลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนและควรมีนโยบายจัดสรรสินเชื่อให้กับภาคเศรษฐกิจที่สำคัญเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศมากที่สุด

ABSTRACT

Term Paper title	The factors determining demand for private loan in Thailand
Student's Name	Mr.Nuttphol Vitejonjaran
Degree	Master of Economic
Major Field	Business Economics
Term Paper Advisor	Asst.Prof.Komgrich Thavornwanchai,Ph.D.
Graduation Year	2552

Since Thailand is a developing country and investment rate has continuously increased, therefore, the credit volume is increased through financial institutions. The volume of commercial bank loans have accounted for the highest ratio compared to other financial institutions. The commercial banks will be responsible for raising money savings and loans in domestic and international country which will be allocated to investors in the country. These investments result in the growth of national economy.

The main objectives of this study are to study the factors affecting demand for private loans in Thailand. The data employed in this workshop is secondary data between 1997 - 2008 collected from the related research documents and journals. These data were used for studying the relationship between the different variables affecting the private sector credit demand in Thailand, using complex regression equation in order to estimate coefficients of different variables.

The result of the study revealed that the variables affecting demand for loans in Thailand's private sector were capital amount and volume of loans from foreign banks while the factor which did not affect the amount of credit was inflation rate.

The commercial banks should maintain the volume of capital as a large amount of capital reinvestment can increase an amount of credit loans. However, fund raising from abroad should be careful to reduce the risk of exchange rates and a credit allocation to private sector policy should be adopted to benefit the countries the most.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ผศ.ดร.คมกริช ถาวรวันชัย อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง จนกระทั่งสำเร็จลงได้ด้วยความสำเร็จ ขำพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ขำพเจ้ามาโดยตลอด

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโทที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ เหนือสิ่งอื่นใดขำพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ที่ได้เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และดูแลขำพเจ้ามาโดยตลอด หากภาคนิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ขำพเจ้าขอน้อมรับไว้และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ณัฐพล วิจิตรเจริญ

ตุลาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพประกอบ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ขอบเขตในการศึกษา	5
สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา	5
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	5
วิธีการศึกษา	5
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
3.ธนาคารพาณิชย์	
ระบบธนาคารพาณิชย์	15
การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์	17
หน้าที่ทางเศรษฐกิจของสินเชื่อ	23
ประเภทของสินเชื่อ	28
สภาวะสินเชื่อของประเทศไทยในปัจจุบัน	33
4.การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์	
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	36
ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจ	37
ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร	38

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินค้าธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร	39
5.สรุปและเสนอแนะ	
สรุป	42
ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	
ก.ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	46
ข.ผลการประมาณค่า	50
ประวัติผู้เขียน	53

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่อธุรกิจและปริมาณการลงทุนภาคเอกชน	4
4-1 สรุป ปริมาณสินเชื่อธุรกิจปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรและปริมาณสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร	41

สารบัญญภาพประกอบ

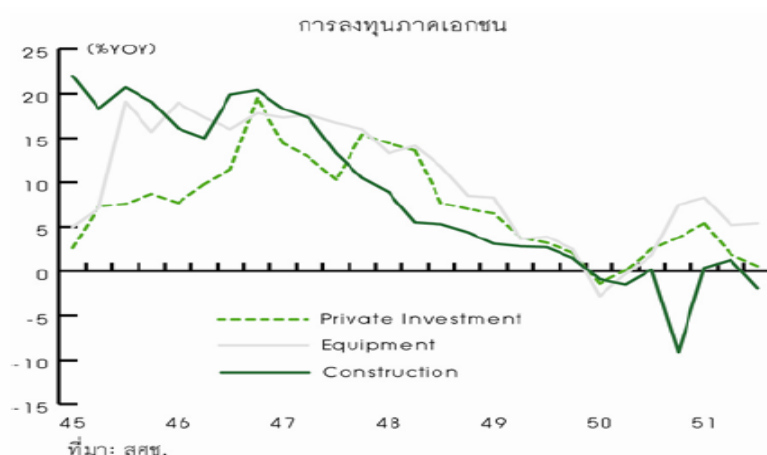
ภาพที่	หน้า
1-1 การลงทุนภาคเอกชน	2
1-2 การลงทุนภาคเอกชนที่ลดลงมา	2
2-1 แสดงลักษณะของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้	10
2-2 แสดงลักษณะของเส้นอุปทานต่อเงินกู้	10
2-3 แสดงลักษณะการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพของการกู้	11

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา

ในช่วงปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้พบกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจากการขาดความเชื่อมั่นจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการเก็งกำไรในค่าเงิน และรัฐบาลได้นำเงินคงคลังออกไปต่อสู้นักเก็งกำไร จนในที่สุดรัฐบาลไม่สามารถต่อสู้กับนักเก็งกำไรได้ และต้องรับความช่วยเหลือการกองทุนเงินระหว่างประเทศ ในสภาพเศรษฐกิจที่แย่ทำให้เกิดการสับสนต่อการกู้เงินเพราะดอกเบี้ยในช่วงนี้สูงมาก ทำให้บางส่วนต้องการคืนเงินกู้บางส่วนต้องการกู้เงินเป็นอย่างสูง เพื่อช่วยธุรกิจที่ขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง จนถึงปีพ.ศ.2542 และในปี พ.ศ.2543 เศรษฐกิจไทยปรับตัวดีขึ้นอย่างมีเสถียรภาพผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาคงที่ ขยายตัวร้อยละ 4.6 สูงกว่า ปีที่ผ่านมา เล็กน้อย เป็นผลมาจากทั้งปัจจัยในประเทศและปัจจัยต่างประเทศ ทางด้านปัจจัยในประเทศมีการใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ทั้งการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน และการใช้จ่ายของรัฐบาล รวมทั้งการลงทุนถาวรมีทิศทางเป็นบวก หลังจากลดลงมาตั้งแต่ ปี 2540 โดยเฉพาะการลงทุนของภาคเอกชนที่เริ่มฟื้นตัว ส่วนปัจจัยต่างประเทศมาจากการส่งออกสุทธิขยายตัวได้ดี จึงส่งผลให้สภาวะการผลิตโดยรวมขยายตัวสูงขึ้น จึงเป็นเหตุทำให้ความต้องการสินเชื่อเริ่มขยายตัวอีกครั้ง และเศรษฐกิจไทยก็ได้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จนถึงช่วงปี พ.ศ.2551 เศรษฐกิจของประเทศไทยยังคงดำเนินต่อไปด้วยดีโดยในไตรมาสแรกเศรษฐกิจไทยขยายตัวร้อยละ 6 มากกว่าปีพ.ศ.2550 ที่ขยายตัวแค่ร้อยละ 4.8 และในช่วงนี้ อัตราดอกเบี้ยทรงตัวแต่อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงลดลงเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น สินเชื่อมีการเร่งตัวมากขึ้น จนกระทั่งเศรษฐกิจโลกเริ่มมีการชะลอตัวจากภาวะเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ทำให้เศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่ 4 มีการหดตัวร้อยละ 4.3 หลังจากมีการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 5 ใน 3 ไตรมาสแรก การหดตัวนี้เป็นผลมาจากหลายๆปัจจัย การส่งออกสินค้าและบริการที่ลดลง และความต้องการสินค้าภายในประเทศลดลงจากผลของภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย และทำให้การลงทุนภาคเอกชนภายในประเทศลดลง

ภาพที่ 1-1 การลงทุนภาคเอกชน

และในปี พ.ศ.2552 ประเทศไทยได้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่หดตัวอย่างรุนแรง โดยในไตรมาสแรกของปีหดตัวร้อยละ 7.1 รุนแรงกว่าที่หดตัวร้อยละ 4.2 ในไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ.2551 การหดตัวที่รุนแรงนั้นมีผลให้ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยวของไทยนั้นหดตัวลงมาก เลยมีผลกระทบต่อเนื่องไปถึงภาคการลงทุนของเอกชนที่ลดลงมากโดยเฉพาะในการลงทุนภาคอุตสาหกรรม เพราะ ภาวะส่งออกที่ลดลง การลดปริมาณการผลิต และการลงทุนในภาวะที่ยังมีการผลิตส่วนเกินอยู่มาก และหันมาระบายสินค้าในสต็อกแทน ส่วนด้านธนาคารนั้นความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารเพิ่มมากขึ้น แม้อัตราดอกเบี้ยจะเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ปริมาณสินเชื่อที่ออกมาสู่ระบบเศรษฐกิจไม่มากเท่าที่คาดการณ์ไว้

ภาพที่ 1-2 การลงทุนภาคเอกชนที่ลดลงมา

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไป สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะต่างๆ และความต้องการสินเชื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ว่าจะเศรษฐกิจจะดีหรือไม่ ความ

ต้องการสินเชื่อก็ยังคงมีอยู่ และหลายๆสาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจดีหรือไม่ ปริมาณสินเชื่อในระบบเศรษฐกิจก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะบอกทิศทางของเศรษฐกิจได้ ปริมาณสินเชื่อจึงมีความสำคัญมาก ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสินเชื่อเพื่อได้ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อภายในประเทศ และสามารถนำมาวิเคราะห์เศรษฐกิจได้ เช่น ภาวะเศรษฐกิจที่หดตัวในปัจจุบัน ปัจจัยต่างๆเป็นอย่างไร ส่งผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อแค่ไหน ธนาคารพาณิชย์ควรทำอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับเศรษฐกิจปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 1-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่อธุรกิจและปริมาณการลงทุนภาคเอกชน

	ปริมาณสินเชื่อ ธุรกิจ	อัตราการขยายตัว %	ปริมาณการลงทุน ภาคเอกชน	อัตราการขยายตัว %
1997	4,031,528	-	1,598,633	-
1998	3,609,227	-10.47	1,035,447	-35.23
1999	3,495,535	-3.15	965,899	-6.72
2000	2,833,492	-18.94	1,081,420	11.96
2001	2,477,662	-12.56	1,181,315	9.24
2002	2,973,394	20.01	1,243,188	5.24
2003	3,101,915	4.32	1,424,194	14.56
2004	3,191,084	2.87	1,681,824	18.09
2005	3,393,916	6.36	2,049,823	21.88
2006	3,477,599	2.47	2,197,221	7.19
2007	3,500,840	0.67	2,247,174	2.27
2008	3,896,626	11.31	2,486,616	10.66

ที่มาธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาในการให้สินเชื่อแก่ภาคเอกชนและศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของสินเชื่อในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนภายในประเทศ

ขอบเขตในการศึกษา

1. เป็นการศึกษาปริมาณเชื่อในการลงทุนในภาคเอกชนเท่านั้นและการให้สินเชื่อเป็นการให้ของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น เพราะ ธนาคารพาณิชย์มีธุรกรรมการให้สินเชื่อมากที่สุดในระบบ
2. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์อยู่ในช่วงปี พ.ศ.2540-พ.ศ.2551 โดยศึกษาเป็นรายไตรมาสและคาดคะเนตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการขอสินเชื่อของการลงทุนภาคเอกชน ซึ่งจะใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ ที่แสดงถึงผลกระทบต่อการขอสินเชื่อของภาคเอกชน

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย ซึ่งใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่อ ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร และ ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร กับตัวแปรต่างๆ ซึ่งตัวแปรต่างๆ ประกอบด้วย ปริมาณเงินกองทุน ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณการลงทุนภาคเอกชน ปริมาณการลงทุนภาคเกษตร ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร และ อัตราเงินเฟ้อ โดยคาดว่าตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณสินเชื่อทุกประเภท

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) รายไตรมาส ระหว่างปี พ.ศ. 2540-พ.ศ.2551 โดยเก็บรวบรวมจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วิธีการศึกษา

1. ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนาอธิบายความเป็นมาในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และสถานการณ์การให้สินเชื่อในปัจจุบัน
2. ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นการนำตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนมาสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติโดยศึกษาเป็นรายภาคส่วน เพื่อใช้อธิบาย

ความสำคัญของตัวแปรในสมการ และทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติสร้างสมการในรูปแบบสมการถดถอย (Multiple regression) โดยอาศัยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Two-stage least squares)

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาเป็น 3 กรณี โดยศึกษาด้านปริมาณสินเชื่อธุรกิจ ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร และ ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร โดยมีความสัมพันธ์ดังนี้

แบบจำลองความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจ

$$TI = f(\text{FUN}, \text{BOF}, \text{INF}, I)$$

โดยให้

TI = ปริมาณสินเชื่อธุรกิจ

FUN = ปริมาณเงินกองทุน

BOF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

INF = อัตราเงินเฟ้อ

I = ปริมาณการลงทุนภาคเอกชน

แบบจำลองความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร

$$TIA = f(\text{FUN}, \text{BOF}, \text{INF}, IA)$$

โดยให้

T A = ปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร

FUN = ปริมาณเงินกองทุน

BOF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

INF = อัตราเงินเฟ้อ

IA = ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนภาคเกษตร

แบบจำลองความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

$$TIN = f(\text{FUN}, \text{BOF}, \text{INF}, IN)$$

โดยให้

TIN = ปริมาณสินเชื่อธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

FUN = ปริมาณเงินกองทุน

BOF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

INF = อัตราเงินเฟ้อ

IN = ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะความเป็นมาในการให้สินเชื่อแก่ภาคเอกชน และ สภาพการณ์ของสินเชื่อในปัจจุบันเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ของการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนภายในประเทศซึ่งทราบถึงขนาดและทิศทางผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ

3. สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อการกำหนดนโยบายในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ให้กับภาคเอกชนภายในประเทศได้

บทที่2

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้(loanable fund theory)

ในการศึกษาตัวแปรปริมาณเงินเชื่อของภาคเอกชนภายในประเทศไทยนั้น ได้นำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาใช้ในการศึกษา คือ ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้(loanable fund theory)

ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้(loanable fund theory) ดูความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานของเงินกู้ ซึ่งทฤษฎีนี้ได้นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของระบบเศรษฐกิจมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เห็นว่า อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงแล้วไม่ได้จ่ายเพื่อการออมแต่เป็นการจ่ายสำหรับการให้กู้ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจึงถูกกำหนดโดยอุปสงค์ต่อเงินกู้(demand for loanable fund) และอุปทานของเงินให้กู้(supply of loanable fund) ซึ่งปริมาณเงินให้กู้้นั้นได้มาจากแหล่ง เช่น การออม การให้สินเชื่อ ส่วนความต้องการของกุนั้นเกิดจากการลงทุน และใช้จ่ายที่เกินรายได้

แหล่งที่มาของอุปทานเบื้องต้นของเงินกู้ และอุปสงค์เบื้องต้นต่อเงินกู้

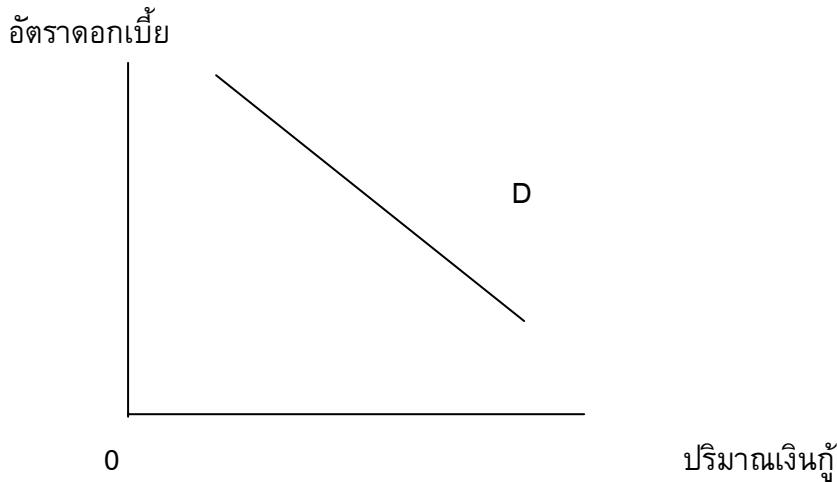
อุปทานต่อเงินทุน	อุปสงค์ต่อเงินทุน
การออมขิงครัวเรือน	การใช้จ่ายของครัวเรือนแบบผ่อนส่ง
การออมของธุรกิจ	การลงทุนของธุรกิจ
งบประมาณเกินดุลของรัฐบาล	งบประมาณขาดดุลของรัฐบาล
การเพิ่มขึ้นในอุปทานของเงิน	การลดลงในอุปทานของเงิน
การลดลงในความต้องการถือเงิน	การเพิ่มขึ้นในความต้องการถือเงิน
อัตราดอกเบี้ยรับ	อัตราดอกเบี้ยจ่าย

จากตารางจะเห็นได้ว่า อุปทานละอุปสงค์อยู่ในรูปอุปทานเบื้องต้นและอุปสงค์เบื้องต้นและอุปสงค์เบื้องต้น ทั้งนี้เพราะหน่วยเศรษฐกิจทั้งครัวเรือน ธุรกิจ และรัฐบาล ต่างก็ปรากฏอยู่ทั้งด้านอุปทาน

และอุปสงค์ การออมของครัวเรือนเป็นแหล่งอุปทานของเงินทุนที่สำคัญแต่ในขณะเดียวกัน ครัวเรือนก็เป็นผู้เป็นอุปสงค์ต่อเงินทุนด้วยโดยการซื้อสินค้าแบบผ่อนส่ง ในทำนองเดียวกัน ค่าเสื่อมราคาและกำไรที่ไม่ได้แบ่งสรรเป็นแหล่งเงินทุนภายในที่ธุรกิจสามารถนำไปใช้ในการทดแทนสินค้าทุนที่สึกหรอหรือลงทุนเพิ่มได้ แต่เงินทุนภายในเหล่านี้ก็อาจไม่เพียงพอ และธุรกิจก็ยังมีความต้องการเงินทุนเป็นจำนวนมากกว่านี้ ในแง่ของรัฐบาลนั้น การที่รัฐบาลมีงบประมาณเกินดุลเป็นแหล่งที่มาของอุปทานของเงินทุนให้แก่ตลาดการเงินเมื่อรัฐบาลใช้เงินมาทำการไถ่ถอนหนี้สาธารณะ ในทางตรงกันข้าม เมื่อรัฐบาลมีงบประมาณขาดดุล รัฐบาลก็จะมีอุปสงค์ต่อเงินทุนเพื่อนำมาชดเชยการขาดดุล ถ้าปริมาณของการออมและความต้องการถือเงินถูกกำหนดมาให้ การเพิ่มขึ้นของอุปทานของเงินเป็นแหล่งที่มาของเงินทุน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นแหล่งที่มาของอุปสงค์ที่มีต่อสิทธิเรียกร้องทางการเงิน ในขณะที่การลดลงในอุปทานของเงินมุ่งใจในอุปสงค์ต่อเงินลงทุนเพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกัน ถ้าปริมาณของการออมและอุปทานของเงินถูกกำหนดมาให้การลดลงในความต้องการถือเงินทำให้มีเงินเหลือเพื่อเป็นแหล่งอุปทานเพิ่มขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการเพิ่มอุปสงค์ที่มีต่อสิทธิเรียกร้องทางการเงิน ในขณะที่การเพิ่มขึ้นในความต้องการถือเงิน ทำให้อุปสงค์ต่อเงินทุนเพิ่มขึ้น

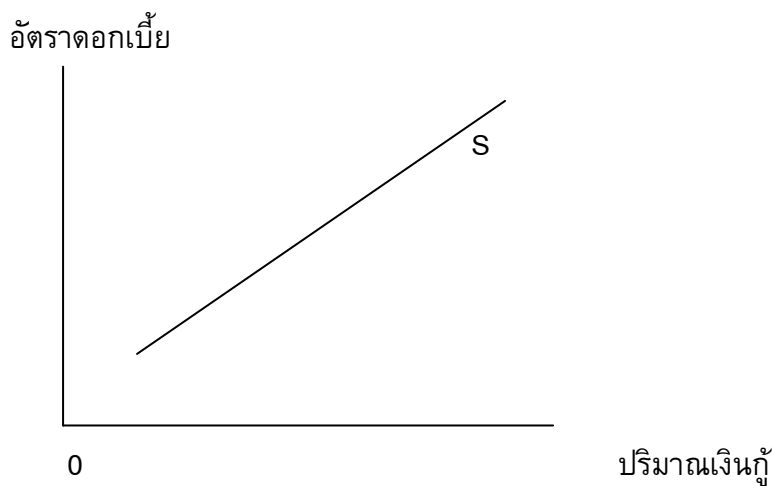
แต่ถ้าหากพิจารณาอุปทานของเงินทุนและอุปสงค์ต่อเงินทุนในแง่สุทธิแล้ว อุปทานของเงินทุนก็จะมาจากแหล่งสามแหล่งที่สำคัญด้วยกันคือ การออมของครัวเรือน เนื่องจากครัวเรือนมักมีการออมมากกว่าการใช้จ่ายแบบผ่อนส่ง การเพิ่มขึ้นในอุปทานของเงินที่เกิดขึ้นในระบบธนาคารและการลดลงสุทธิในความต้องการถือเงินของประชาชน(ถ้ามี) ส่วนอุปสงค์ต่อเงินทุนก็จะมาจากสองแหล่งสำคัญ การลงทุนธุรกิจ ทั้งเนื่องจากความต้องการในการใช้เงินของธุรกิจ มักจะเป็นมากกว่าการออมของธุรกิจ และรัฐบาลเนื่องจากรัฐบาลมีงบประมาณขาดดุลมากกว่างบประมาณเกินดุล

ในด้านอุปสงค์ต่อเงินกู้ที่สำคัญ ได้แก่ การลงทุน การถือเงินไว้เฉยๆ โดยทั่วไปผู้ขอกู้มักจะต้องการกู้ดอกเบี้ยที่ต่ำ ดังนั้นเส้นอุปสงค์ของเงินกู้จะลาดลงจากซ้ายไปขวา เมื่อกำหนดให้แกนตั้งแสดงอัตราดอกเบี้ย แกนนอนแสดงปริมาณเงินกู้หมายความว่า ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงความต้องการกู้เงินจะมีน้อย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำลงความต้องการกู้เงินจะมีมากขึ้น

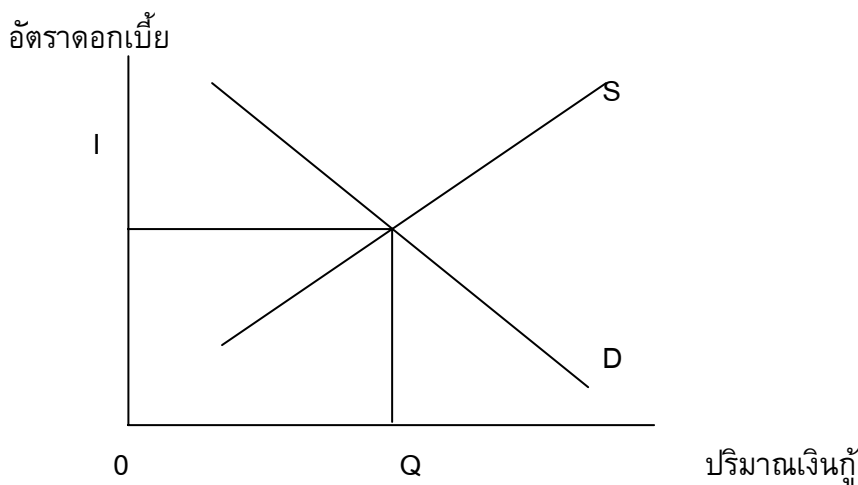
ภาพที่ 2-1 แสดงลักษณะของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้

ส่วนทางอุปทานของเงินกู้ หมายถึง เงินที่ทั้งหมดในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแก่ผู้บริโภครัฐบาลและองค์การธุรกิจ ถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำ ความต้องการให้กู้จะมีน้อย และถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงความต้องการให้กู้จะมีมาก เส้นอุปทานจึงมีลักษณะลาดขึ้นจากซ้ายไปขวา เมื่อกำหนดให้แกนตั้งแสดงอัตราดอกเบี้ย แกนนอนแสดงปริมาณเงินกู้

ภาพที่ 2-2 แสดงลักษณะของเส้นอุปทานต่อเงินกู้

อุปสงค์และอุปทานของเงินนั้นจะเป็นตัวกำหนดดอกเบี้ยดุลยภาพ โดยจะเกิดขึ้น ณ จุดตัดของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้และอุปทานของเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยนี้จะเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมที่เกิดจากการให้กู้ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่ง ณ จุดตัดนี้จะแสดงถึงปริมาณอุปสงค์เท่ากับปริมาณอุปทาน

ภาพที่ 2-3 แสดงลักษณะการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพของการกู้

อัตราดอกเบี้ยในตลาดจะต้องมีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพที่อุปสงค์ต่อเงินกู้และอุปทานของเงินกู้ ในตลาดเท่ากันพอดี ถ้ามีอัตราดอกเบี้ยใดผิดไปจากอัตราดังกล่าว ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์และอุปทานของเงินกู้ จนกระทั่งอัตรานี้เข้าสู่ดุลยภาพได้ โดยมีเงื่อนไขที่ว่าไม่มีการแทรกแซงใดๆจากรัฐบาลในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พงศ์ศักดิ์ จิตรรำลึก (2543) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาอุปสงค์เงินกู้ของภาคเอกชนในประเทศไทย โดยศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2528 - พ.ศ.2542 โดยได้ศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เพื่อจะได้นำไปแนวทางในการควบคุมการให้สินเชื่ออันมีผลต่อสภาวะเศรษฐกิจในประเทศ ซึ่งใช้วิธีศึกษาทางเศรษฐมิติแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) โดยวิธีการ OLS โดยดูถึงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการให้สินเชื่อแก่ธนาคารพาณิชย์ไทยและศึกษาด้านอุปสงค์ของเงินกู้ โดยดูปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสินเชื่อเพื่อการลงทุน และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสินเชื่อเบิกเกินบัญชี

ผลการศึกษาพบว่าจากการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เงินกู้เพื่อประกอบกิจการลงทุน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ, มูลค่าการจดทะเบียนบริษัทภายในประเทศอัตราดอกเบี้ย (MLR) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เงินกู้เบิกเกินบัญชี ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ, มูลค่าการจดทะเบียนบริษัทภายในประเทศ, อัตราดอกเบี้ย (MOR), มูลค่าการส่งออกโดยรวมของประเทศ ส่วนปัจจัยอิสระตัวอื่นๆ ได้แก่ มูลค่าการบริโภคภาคเอกชนและมูลค่าการลงทุนภายในประเทศ ไม่มีเหตุผลน่าเชื่อถือพอที่จะแสดงความสัมพันธ์ได้ตามวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ

2. สมใจ มโนดำรงธรรม (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2521-2540 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

โดยศึกษาช่วงเวลาปี พ.ศ.2521-2540 โดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) เพื่อมาประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่างๆ ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์และสินเชื่อประเภทต่างๆ ที่ให้กับภาคเศรษฐกิจจำนวน 5 ภาคเศรษฐกิจ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อการเกษตร สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม สินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อเพื่อการค้าส่ง-ค้าปลีก สำหรับตัวแปรที่นำมาใช้ในการสร้างแบบจำลองของการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ คือ ปริมาณเงินฝากทั้งหมด ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับเงินกู้ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และปริมาณเงินกองทุน ส่วนการให้สินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้สินเชื่อรวม ได้แก่ ปริมาณเงินฝากทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับเงินกู้ ปริมาณเงินกองทุน, การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ได้แก่ ปริมาณเงินฝากทั้งหมด, การให้สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม ได้แก่ ปริมาณเงินฝากทั้งหมด ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ, การให้สินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้สินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง ได้แก่ ปริมาณเงินฝากทั้งหมด ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และปริมาณเงินกองทุน, การให้สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สาขาที่อยู่อาศัยในปีที่ผ่านมา, การให้สินเชื่อค้าส่ง-ค้าปลีก ได้แก่ ปริมาณเงินฝากทั้งหมด ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และปริมาณเงินกองทุน และส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์น้อยที่สุด ได้แก่ ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับเงินกู้ และมูลค่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปีที่ผ่านมา

3. สุขสวัสดิ์ ชื่นสมบัติ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องการให้สินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาความสำคัญของสินเชื่ออุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ศึกษาเป็นรายภูมิภาค การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งและส่วนแปรเปลี่ยน (Shift and Share Model) การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่ออุตสาหกรรมจากธนาคารพาณิชย์กับผลผลิตภาคอุตสาหกรรม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation analysis) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยศึกษาตามรายภูมิภาค ผลการวิเคราะห์จากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่ออุตสาหกรรมและผลผลิตภาคอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาคพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทุกภูมิภาคมีค่าเป็นบวกและสูงมาก แสดงว่า ปริมาณสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยให้แก่ภาคอุตสาหกรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับผลผลิตอุตสาหกรรมในระดับที่สูงมาก และความสัมพันธ์ดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือตัวแปรทั้งสองมี

ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และจากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งและส่วนแปรเปลี่ยน (Shift and Share Model) และวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ พบว่าภาคกลางได้รับส่วนแบ่งสินเชื่อมากที่สุด อัตราการเจริญเติบโตของปริมาณสินเชื่ออุตสาหกรรมของทุกภาคสูงกว่าอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาอุตสาหกรรม แต่อัตราการเจริญเติบโตของปริมาณสินเชื่ออุตสาหกรรมเมื่อเทียบกับอัตราการเจริญเติบโตของปริมาณสินเชื่ออุตสาหกรรมทั้งประเทศมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค จากการศึกษาโดยใช้เครื่องมือต่างๆ สรุปได้ว่าสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตของผลผลิตภาคอุตสาหกรรมมาก และสาขาอุตสาหกรรมของทุกภูมิภาคมีแนวโน้มได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ที่สูงขึ้นทุกปี

4. จินตนา มั่นคงพูนสวัสดิ์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์กับการลงทุนและการบริโภคโดยศึกษาช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 – 2542 โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และเพื่อศึกษาผลการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อการลงทุนและการบริโภคภาคเอกชน โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2542 และวิเคราะห์ด้วยวิธี Multiple Regression โดยแยกศึกษาเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และ ส่วนที่ 2 คือ ผลการศึกษาผลการควบคุมอัตราเติบโตของสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ต่อการลงทุนและการบริโภคภาคเอกชนซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มากที่สุด รองลงมาคือปริมาณกั๊ยมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ระดมเงินออมจากในประเทศมากที่สุดและกั๊ยมจากสถาบันการเงินในประเทศน้อย โดยจะกั๊ยมเงินจากต่างประเทศมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงเวลาที่ศึกษาอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศต่ำกว่าในประเทศ จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์กั๊ยมเงินจากต่างประเทศมาก และนำมาปล่อยสินเชื่อในประเทศเพื่อได้รับรายได้จากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ย และจากการศึกษาผลการให้สินเชื่อต่อการลงทุนและการบริโภคภาคเอกชนพบว่า ปริมาณเงินเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการบริโภคภาคเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือ ผลต่างของปริมาณสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ในปีปัจจุบันกับผลปริมาณสินเชื่อรวมของของธนาคารพาณิชย์ในปีที่ผ่านมา

บทที่ 3

ธนาคารพาณิชย์

ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันที่ผู้ออมและผู้ลงทุนอาจไม่ใช่คนคนเดียว สถาบันการเงินจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการเป็นตัวกลางทางการเงินที่จะระดมเงินออมจากผู้มีเงินออมหรือหน่วยเงินดูล ไปให้แก่ผู้ลงทุนหรือหน่วยขาดดุลในรูปแบบของการให้กู้ยืมหรือการลงทุนในตราสารที่ผู้ลงทุนเป็นผู้ออก โดยผู้ออมจะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยเงินฝากและผู้ลงทุนต้องเสียค่าใช้จ่ายในรูปของดอกเบี้ยเงินกู้ ส่วนสถาบันการเงินจะมีรายได้จากจากส่วนต่างของดอกเบี้ย ซึ่งวิธีการนี้ก็ถือการให้กู้ยืมโดยทางอ้อมนั่นเอง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดในระบบการเงิน ไม่ว่าจะพิจารณาจากบทบาทในการระดมเงินออม การให้สินเชื่อหรือการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินเพียงประเภทเดียวที่มีบทบาทในกระบวนการสร้างเงิน ดังนั้น จะได้พิจารณาบทบาทของธนาคารพาณิชย์ในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน ตลอดจนการสร้างและการทำลายเงินฝากโดยธนาคารพาณิชย์

ระบบธนาคารพาณิชย์

ระบบธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป อาจแบ่งออกได้เป็นสามประเภทคือ ระบบธนาคารเดี่ยวหรือธนาคารอิสระ (unit or independent banking system) ระบบธนาคารสาขา (branch banking system) และระบบธนาคารกลุ่ม (group banking system) บางประเทศอาจใช้ระบบธนาคารพาณิชย์ระบบใดระบบเดียว แต่ในบางประเทศก็อาจใช้หลายระบบในขณะเดียวกันเช่นสหรัฐอเมริกา มีทั้งระบบธนาคารเดี่ยว และระบบธนาคารสาขา

1. ระบบธนาคารเดี่ยวหรือระบบธนาคารอิสระ

ระบบธนาคารพาณิชย์ที่แต่ละธนาคารดำเนินการโดยเอกเทศ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารอื่นใด ปกติแล้วจะมีสำนักงานเพียงแห่งเดียวดำเนินการเพื่อบริการชุมชนในท้องถิ่นนั้น แต่ละธนาคารจะดำเนินงานด้วยจะดำเนินงานด้วยทุนและพนักงานของตนเอง เจ้าหน้าที่พนักงาน ตลอดจนผู้บริหารจะเป็นบุคคลในท้องถิ่น ระบบธนาคารเดี่ยวเป็นระบบธนาคารพาณิชย์ที่ใช้กันในสหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวางในสมัยก่อน ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1900 ร้อยละ 99 ของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดในสหรัฐอเมริกาเป็นธนาคารในระบบธนาคารเดี่ยวแต่

ปัจจุบันสัดส่วนของธนาคารพาณิชย์ในระบบนี้มีแนวโน้มลดลง แต่ก็ยังคงมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด

2. ระบบธนาคารสาขา

ระบบธนาคารซึ่งเป็นเจ้าของและดำเนินงานสำนักงานธนาคารตั้งแต่สองสำนักงานหรือมากกว่านั้นขึ้นไป โดยทั่วไป สำนักงานใหญ่ของธนาคารจะต้องอยู่ในเมืองใหญ่ และมีสาขาเปิดดำเนินการอยู่ในเมืองเดียวกันกับที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ รวมทั้งกระจายอยู่ในเมืองอื่นๆ ทั่วประเทศตลอดจนมีสาขาตั้งอยู่ในต่างประเทศอีกด้วย ระบบธนาคารสาขาเกิดขึ้นโดยการตั้งสำนักงานใหญ่ขึ้น หรือโดยการผนวกเอาธนาคารอื่นเข้ารวมกัน โดยการควบกิจการและแปลงธนาคารที่ควบเข้ามานั้นให้เป็นสาขาของธนาคาร ระบบธนาคารสาขานี้ ประเทศอังกฤษเป็นผู้นำที่สำคัญเนื่องจากประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางด้านการค้าและการเงินจากประเทศอังกฤษอย่างมาก ระบบการธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยจึงเป็นระบบสาขาเช่นเดียวกับของประเทศอังกฤษ ในสหรัฐอเมริกา ระบบธนาคารสาขามีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา

3. ระบบธนาคารกลุ่ม

วิธีการที่สำคัญวิธีการหนึ่งในการจัดตั้งธนาคารที่มีหลายสำนักงานก็คือ การจัดทำอยู่มนรูปธนาคารกลุ่ม หรือบริษัทในรูป holding companies ระบบธนาคารกลุ่มจึงหมายถึงการที่บริษัทหนึ่งเป็นเจ้าของและมีอำนาจควบคุมธนาคารซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยเอกเทศ ซึ่งธนาคารเหล่านี้ถือเป็นบริษัทในเครือของบริษัทเจ้าของ และธนาคารดังกล่าวอาจเป็นธนาคารในระบบธนาคารเดี่ยว หรือเป็นธนาคารในระบบธนาคารสาขาก็ได้ ระบบธนาคารสาขาก็ได้ ระบบธนาคารกลุ่มยังอาจแบ่งย่อยออกได้เป็นสองประเภท ประเภทแรกเรียกว่า single-bank holding companies ซึ่งประกอบด้วยธนาคารเพียงธนาคารเดียว และบริษัทในเครืออีกจำนวนมากซึ่งดำเนินธุรกิจ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการธนาคาร เช่น บริษัทเงินทุน สำหรับการพาณิชย์ บริษัทเงินทุนสำหรับการบริโภค บริษัทเงินทุนสำหรับการบริโภค บริษัททรัสต์ ธุรกิจให้เช่า (leasing) เป็นต้น บริษัทในเครือเหล่านี้สามารถดำเนินได้เช่นเดียวกับธนาคาร และอาจทำธุรกิจได้กว้างขวางกว่าธนาคารเสียอีก ยกเว้นธุรกิจประเภทเดียวคือการรับฝากเงิน ประเภทที่สองเรียกว่า multibank holding companies ซึ่งประกอบด้วยธนาคารตั้งแต่สองธนาคารขึ้นไป การจัดตั้งธนาคารกลุ่ม ในประเภท multibank holding companies นี้ วัตถุประสงค์ประการหนึ่งก็คือเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดต่างๆ ที่มีต่อการจัดตั้งธนาคารในระบบธนาคารสาขาในระบบธนาคารสาขา แต่เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือธนาคารขนาดใหญ่จะมีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก ดังนั้นธนาคารกลุ่มประเภทนี้จะสามารถต้นทุนการผลิตได้ นอกเหนือจากนี้การดำเนินการของธนาคารยังสามารถจัดทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้โดยการจัดกิจกรรมบางประเภทให้อยู่ในบริษัทใดบริษัทหนึ่งเพื่อสร้างความชำนาญเฉพาะด้าน การดำเนินการในลักษณะดังกล่าว นอกจากจะเป็นการขยายขอบเขตของกิจกรรมต่างๆ ออกไปแล้ว ยังเป็นการเพิ่มกำไรให้แก่

ธนาคารอีกด้วย โดยบริษัทในเครือของธนาคารสามารถเป็นแหล่งเงินทุนทางอ้อมให้แก่ธนาคาร ด้วยเหตุผลดังกล่าว ระบบธนาคารกลุ่มจึงเป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา นับแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่เป็นที่ถกเถียงกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการธนาคารก็คือ ข้อดีและข้อเสียโดยเปรียบเทียบระหว่างธนาคารเดี่ยว และระบบธนาคารสาขา ระบบธนาคารทั้งสองชนิดต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในที่นี้จะหยิบยกที่สำคัญมาชี้ให้เห็นดังต่อไปนี้

ข้อดีของระบบธนาคารเดี่ยว

(1) ธนาคารเดี่ยวซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นธนาคารขนาดเล็กและตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคคลในท้องถิ่นนั้นๆ ตลอดจนมีความเข้าใจในสภาวะของท้องถิ่นดีกว่าผู้อื่น ดังนั้น ธนาคารเดี่ยวจะสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่าธนาคารในระบบธนาคารสาขา

(2) ธนาคารเดี่ยวมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นได้ดีกว่าธนาคารสาขา การระดมเงินฝาก และการให้สินเชื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น เงินออมที่ระดมได้จะหมุนเวียนหรือปล่อยให้กักอยู่ในท้องถิ่น ทำให้ส่วนสร้างความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาให้กับท้องถิ่นนั้นๆ

ข้อเสียของระบบธนาคารเดี่ยว

(1) ต้นทุนการดำเนินงานต่อหน่วยค่อนข้างสูง เนื่องจากธนาคารเดี่ยวมักเป็นธนาคารขนาดเล็ก ทำให้การดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่ได้ประโยชน์อันเกิดจากการประหยัดจากขนาด (economies of scale) นอกจากนี้ยังอาจไม่มีทุนเพียงพอที่จะว่าจ้างผู้บริหารที่ทรงคุณวุฒิ มีความรู้และประสบการณ์สูงได้

(2) วิธีการพิจารณาให้สินเชื่ออาจหละหลวม เนื่องจากผู้บริหารซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นมักมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้กู้ ทำให้มีความเกรงใจและการพิจารณาอาจใช้เหตุผลส่วนตัวมากกว่าใช้หลักเกณฑ์ ผลก็คือ การให้สินเชื่อมีความเสี่ยงมากยิ่งขึ้นเพราะผู้กู้อาจไม่สามารถชำระหนี้ได้

(3) ธนาคารเดี่ยวไม่สามารถกระจายความสูญเสียของสินเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินเชื่อเกษตร และถ่ายเงินจากจุดที่มีเงินทุนเหลือไปยังจุดที่ขาดแคลนเงินทุนได้สะดวกเท่ากับธนาคารสาขา

ข้อดีของระบบธนาคารสาขา

(1) ธนาคารขนาดใหญ่ ซึ่งมีสาขาจำนวนมาก สามารถดำเนินการได้โดยมีต้นทุนการดำเนินงานต่อหน่วยที่ต่ำ จากการที่ธนาคารสามารถระดมเงินทุนและจัดสรรเงินทุนไปในการให้กู้ และการลงทุนด้วยต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำกว่าธนาคารเดี่ยว ดังนั้นธนาคารในระบบธนาคารสามารถที่จะส่งผ่านผลของการมีประสิทธิภาพสูงขึ้นไปให้แก่ลูกค้าได้โดยการให้อัตราดอกเบี้ย

เงินฝากในอัตราที่สูงกว่าและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้กู้ในอัตราที่ต่ำกว่า รวมทั้งให้บริการในด้านต่างๆ ที่มากมายกว่าและดีกว่าธนาคารเดี่ยว

(2) ธนาคารขนาดใหญ่ ซึ่งมีสาขาจำนวนมาก สามารถระดมเงินทุนและจัดสรรเงินทุนไปยังที่ที่มีความต้องการสินเชื่อประเภท หรือบริการบางประเภทเป็นการเฉพาะได้ดีกว่าธนาคารเดี่ยวเป็นการช่วยทำให้เกิดการระดมเงินทุนจากแหล่งที่มีเงินทุนเหลือใช้ไปยังแหล่งที่ขาดแคลนเงินทุนได้อย่างคล่องตัว และช่วยทำให้อัตราดอกเบี้ยในส่วนต่างๆ ของประเทศอัตราเดียวกัน

ข้อเสียของระบบธนาคารสาขา

(1) ธนาคารสาขามีแนวโน้มที่จะทำให้อัตราส่วนการกระจุกตัว (concentration ratios) ในกิจการธนาคารสูงขึ้น และพฤติกรรมการกำหนดราคามีแนวโน้มที่จะเป็นไปในลักษณะผูกขาดมากกว่าในลักษณะของการแข่งขัน ทั้งนี้เนื่องจากอำนาจทางการเงินตกอยู่ในมือของธนาคารใหญ่ๆ เพียงไม่กี่ธนาคาร

(2) ระบบธนาคารสาขามีแนวโน้มที่จะระดมเงินทุนจากส่วนภูมิภาคเข้ามาใช้ในส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เงินทุนที่ระดมได้ไม่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาแก่ภูมิภาคเท่าที่ควร และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

(3) ธนาคารสาขาที่มีความใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่น และเข้าใจสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นน้อยกว่าธนาคารเดี่ยว การพิจารณาให้สินเชื่อกระจุกตัวอยู่ในธุรกิจเพียงไม่กี่ประเภท และให้ความสำคัญแก่หลักประกันมากกว่าความสามารถในการประกอบกิจการของผู้กู้ นอกจากนี้ ยังให้ความร่วมมือไม่มากกว่าเท่าที่ควรในการให้สินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญตามนโยบายของทางการ

ข้อโต้แย้งในเรื่องข้อดีและข้อเสียของระบบธนาคารพาณิชย์ทั้งสองประเภทนี้มีความสำคัญๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว และยังมีประเด็นปลีกย่อยอีกมากมายซึ่งมิได้นำมาพิจารณาในที่นี้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นตรงกันก็คือ ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการประหยัดจากขนาด กล่าวคือ ธนาคารขนาดใหญ่จะมีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก เครื่องวัดประสิทธิภาพก็คือ ต้นทุนการดำเนินงานต่อหน่วยซึ่งลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นหรือขนาดใหญ่ขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้อที่ตระหนักในประเด็นนี้ก็คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและปริมาณผลผลิตของกิจการธนาคารยังมีจุดอ่อนที่สำคัญในเรื่องของวิธีการวัดขนาดของปริมาณผลผลิต ซึ่งไม่อาจที่จะวัดได้ดีเท่าใดนัก เนื่องจากธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่ให้บริการหรือผลผลิตมากมายหลายประเภท

การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

ในการพิจารณาการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป อาจจะมองเห็นภาพได้ชัดขึ้น ถ้าหากแบ่งการพิจารณาออกเป็นสองตอนตามแบบงบดุลของธนาคารพาณิชย์ งบดุลของธนาคารพาณิชย์แบ่งออกเป็นสองด้านคือ ด้านสินทรัพย์ (assets) และด้านหนี้สิน (liabilities)

ทางด้านหนี้สินของธนาคารอาจเรียกว่าเป็นแหล่งที่มาของเงินทุน (sources of funds) ส่วนทางด้านสินทรัพย์ของธนาคารอาจเรียกว่าเป็นทางใช้เงินทุน (uses of funds)

การพิจารณาหลักการเบื้องต้นของการบัญชีคู่ อาจจะทำให้มองเห็นการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในการจัดทำงบการเงินของหน่วยงานใด ไม่ว่าจะเป็นหน่วยธุรกิจ หน่วยงานของรัฐบาล หรือองค์กรอื่นใดก็ตาม นักบัญชีจะแยกหน่วยงานออกเป็นหน่วยต่างหากไปจากเจ้าของหน่วยงานนั้น หน่วยงานนั้นจึงมีพันธะต่อทั้งผู้เป็นเจ้าของหน่วยงาน (เจ้าของเงินทุน) และต่อผู้อื่นที่มีสิทธิเรียกร้องเหนือหน่วยงานนั้น

(เจ้าหนี้) งบการเงินอาจแสดงได้ในสองรูปแบบ รูปแบบหนึ่งก็คือ งบรายได้ หรืองบกำไรขาดทุน งบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงว่าในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หน่วยงานนั้นๆ มีรายได้ทั้งหมดเท่าใด และมีสิทธิเรียกร้องเหนือรายได้ทั้งหมดเป็นจำนวนเท่าใด สิทธิเรียกร้องเหนือรายได้ทั้งหมดนี้รวมทั้งสิทธิเรียกร้องที่มีต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของและสิทธิเรียกร้องที่มีต่อหนี้สิน

ในที่นี้จะไม่พิจารณางบรายได้ซึ่งแสดงถึงกระแสหมุนเวียน (flow) ของเงินในช่วงระยะเวลาหนึ่งเวลาใด แต่จะพิจารณาถึงงบดุลซึ่งแสดงถึงปริมาณของเงิน (stock) ณ เวลาหนึ่งเวลาใดด้านหนึ่งของงบดุล คือ ด้านสินทรัพย์ ซึ่งแสดงถึงชนิดและมูลค่าของสินทรัพย์ต่างๆ ซึ่งหน่วยงานนั้นๆ เป็นเจ้าของ สินทรัพย์เหล่านี้ อาจเป็นเงิน สิทธิเรียกร้องที่มีต่อหนี้สินที่หน่วยงานนี้มีต่อผู้อื่นส่วนของผู้เป็นเจ้าของที่หน่วยงานนั้นมีอยู่ในธุรกิจอื่นๆ สินค้าคงคลัง สำนักงาน โรงงาน เครื่องไม้ เครื่องมือ และอื่นๆ อีกด้านหนึ่งของงบดุลคือ ด้านหนี้สินและบัญชีทุน ซึ่งแสดงถึงชนิดและปริมาณของสิทธิเรียกร้องที่ผู้อื่นมีต่อสินทรัพย์ของหน่วยงานนี้ เนื่องจากตามหลักการบัญชีคู่กันนั้น มูลค่าทั้งหมดของสิทธิเรียกร้องที่มีต่อสินทรัพย์จะต้องเท่ากับมูลค่าของสินทรัพย์ ดังนั้น ถ้ามูลค่าของสินทรัพย์เหนือกว่ามูลค่าของสิทธิเรียกร้องที่มีต่อสินทรัพย์ส่วนที่เกินกว่านั้นก็คือส่วนที่เป็นของผู้เป็นเจ้าของกิจการ หนี้สินก็คือสิทธิเรียกร้องที่มีต่อสินทรัพย์ที่นอกเหนือไปจากสิทธิเรียกร้องของผู้เป็นเจ้าของกิจการ ในแง่ของกฎหมาย เจ้าหนี้ของกิจการย่อมมีสิทธิเรียกร้องในสินทรัพย์ของกิจการผู้เป็นเจ้าของ บัญชีทุนหรือมูลค่าสุทธิ (capital account หรือ net worth) ก็คือมูลค่าของสิทธิเรียกร้องที่ผู้เป็นเจ้าของกิจการมีต่อสินทรัพย์ต่าง ๆ ของกิจการ เนื่องจากผู้เป็นเจ้าของกิจการจะได้ส่วนแบ่งในสินทรัพย์ของเท่ากับมูลค่าของสินทรัพย์หักด้วยมูลค่าของหนี้สิน

เท่าที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปออกมาให้เห็นชัดเจนได้รูปสมการอย่างง่าย ๆ สามสมการดังต่อไปนี้

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{บัญชีทุน} \quad (1)$$

$$\text{บัญชีทุน} = \text{สินทรัพย์} - \text{หนี้สิน} \quad (2)$$

$$\text{หนี้สิน} = \text{สินทรัพย์} - \text{บัญชีทุน} \quad (3)$$

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า บัญชีทุนก็คือมูลค่าของสิทธิเรียกร้องของผู้เป็นเจ้าของกิจการที่มีต่อสินทรัพย์ของกิจการนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นโดยราคาที่เราไว้มูลค่าของกิจการที่ออกจำหน่ายแล้ว ส่วนเงินล้ำมูลค่า (Surplus) ก็คือ มูลค่าที่เกินกว่าราคาที่เราไว้มูลค่าของกิจการที่ออกจำหน่ายแล้ว

ในการพิจารณาการดำเนินของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นๆ นั้น จะเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่มูลค่าของสินทรัพย์จะต้องเท่ากับมูลค่าของสิทธิเรียกร้องที่มีต่อกิจการในรูปของหนี้สินและบัญชีทุนหรือมูลค่าสุทธิ ดังนั้นก็ย่อมหมายความว่า กิจการใดก็ตามจะเสาะแสวงหาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นมาได้ก็โดยการก่อให้เกิดมูลค่าของสิทธิเรียกร้องเหนือสินทรัพย์เป็นจำนวนที่เท่ากันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กิจการใดกิจการหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของสินทรัพย์ของตนโดยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหนี้สินของงบดุลเลยก็ได้แยกตัวอย่างเช่น กิจการหนึ่งอาจเปลี่ยนจากสิทธิเรียกร้องในระยะสั้นที่กิจการนั้นมีต่อกิจการอื่น มาเป็นสิทธิเรียกร้องระยะยาวที่กิจการนั้นมีต่อกิจการอื่น การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ดังกล่าวย่อมไม่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ารวมหรือส่วนประกอบของสิทธิเรียกร้องที่ผู้อื่นมีต่อกิจการนั้น จากที่กล่าวข้างต้น อาจสรุปเป็นหลักการได้ดังนี้

(1) เมื่อธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นๆ มีการซื้อหรือการเพิ่มขึ้นสุทธิในสินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินจะต้องจ่ายสินทรัพย์เหล่านั้นโดยการก่อให้เกิดมูลค่าของสิทธิเรียกร้องเหนือสินทรัพย์เป็นจำนวนที่เท่ากัน

(2) เมื่อธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นๆ มีการขายหรือการลดลงสุทธิในสินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินจะต้องมีการลดหรือการไถ่ถอนสิทธิเรียกร้องเหนือสินทรัพย์เหล่านั้นเป็นจำนวนที่เท่ากัน

เมื่อได้ทราบหลักการบัญชีคู่ซึ่งปรากฏในงบดุลของธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นแล้วต่อไปก็จะได้พิจารณาถึงแหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ และทางใช้เงินทุนของธนาคารพาณิชย์

แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์

แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ พิจารณาได้จากงบดุลของธนาคารพาณิชย์ ด้านที่เป็นหนี้สินและบัญชีทุน แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ประกอบด้วยรายการใหญ่ๆ ต่อไปนี้คือ

1.เงินฝาก (deposits) เงินฝากถือเป็นหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ที่มีต่อผู้ฝากเงินซึ่งธนาคารมีพันธะที่จะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากตามคำเรียกร้อง เงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์ และเป็นเครื่องชี้ถึงความสามารถของธนาคารพาณิชย์ในการระดมเงินออม โครงสร้างของเงินฝากเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของลักษณะการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ ถ้าหากเงินฝากส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินฝากเพื่อเรียกและเงินฝากระยะสั้น เงินให้กู้ของธนาคารก็ต้องอยู่ในรูปของเงินให้กู้ระยะสั้น เพราะผู้ฝากสามารถถอนเงินเมื่อใดก็ได้ตามที่เขาต้องการธนาคารจึงต้องเตรียมเงินสดไว้ให้เพียงพอสำหรับความต้องการในการถอน

เงินของผู้ฝาก แต่ถ้าหากเงินฝากของธนาคารส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินฝากระยะยาว เช่น เงินฝากประจำ ธนาคารก็อาจให้กู้ยืมในระยะยาวได้ เงินฝากธนาคารแบ่งออกได้เป็นสามประเภทใหญ่ๆ คือ

(1) เงินฝากเผื่อเรียก หรือเงินฝากกระแสรายวัน (demand deposit or current accounts) หมายถึง เงินฝากประเภทที่ลูกค้าสามารถสั่งจ่ายได้โดยใช้เช็ค เงินฝากเผื่อเรียก หรือ เงินฝากกระแสรายวันถือเป็นส่วนหนึ่งของปริมาณเงินที่มีความสำคัญในการซื้อขายแลกเปลี่ยนและการชำระหนี้มาก เงินฝากประเภทนี้มักมีอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือไม่มีเลย เนื่องจากผู้ฝากสามารถจะเบิกถอนได้ตลอดเวลาและมีฐานะเสมือนเงินสด ในระยะเวลาที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้นครัวเรือนและหน่วยธุรกิจจะถือสินทรัพย์ทางการเงินในรูปของเงินฝากเพื่อเลือกในสัดส่วนที่น้อยลงเนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงขึ้น

(2) เงินฝากออมทรัพย์ (saving deposits) หมายถึงเงินฝากประเภทสะสมทรัพย์ซึ่งผู้ฝากสามารถฝากและเบิกถอนได้โดยใช้สมุดคู่ฝาก เงินฝากประเภทนี้ไม่มีอายุเวลาฝากถอนและผู้ฝากสามารถจะเบิกถอนเมื่อใดก็ได้ และไม่มีกำหนดวงเงินที่จะเบิกถอนได้ เงินฝากประเภทออมทรัพย์จะได้รับดอกเบี้ย แต่อัตราดอกเบี้ยจะไม่สูงเท่าใดนัก

(3) เงินฝากประจำ (time deposits or deposits) หมายถึง เงินฝากประเภทที่มีกำหนดระยะเวลาของการฝาก เช่น 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี หรือ 2 ปี การฝากและการเบิกถอนจะใช้สมุดคู่ฝากเช่นเดียวกับเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าเงินออมทรัพย์ แต่หากถอนก่อนครบกำหนดเวลาอาจถูกลดอัตราดอกเบี้ย การฝากเงินประเภทนี้อาจมีการกำหนดวงเงินขั้นต่ำ สำหรับการถอนเงินนั้น ในบางประเทศอาจต้องมีการแจ้งล่วงหน้า

2.เงินกู้ยืม (borrowings) เงินกู้ยืมเป็นแหล่งเงินทุนที่มีความสำคัญเป็นลำดับสองรองลงมาจากเงินฝาก แหล่งกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์มีด้วยกันสามแหล่งใหญ่คือ การกู้ยืมจากธนาคารกลาง การกู้ยืมจากสถาบันการเงินภายในประเทศ และการกู้ยืมจากสถาบันการเงินต่างประเทศ

3.บัญชีลงทุน (capital accounts) บัญชีลงทุนหมายถึงส่วนเกินของสินทรัพย์ที่เหมือนหนี้สินบัญชีทุนถือเป็นส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งประกอบด้วยรายการต่างๆ ต่อไปนี้คือ

(1) มูลค่าหุ้น ได้แก่ทุนเรือนหุ้น ซึ่งได้แก่ทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วตามราคาที่เราได้ซื้อหุ้น และเงินล้ามูลค่าหุ้น (capital surplus) ซึ่งเกิดจากการขายหุ้นในมูลค่าที่สูงกว่าราคาที่ตราไว้ กรณีที่ผู้ถือหุ้นเต็มใจที่จะจ่ายเงินล้ามูลค่านี้ก็เพราะเขาคาดว่าธนาคารจะมีผลกำไรดีและราคาตลาดของหุ้นของธนาคารอาจจะสูงกว่าราคาที่ตราไว้เป็นอย่างมากได้ในอนาคต

(2) เงินสำรองต่างๆ ได้แก่เงินสำรองเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น สำรองเพื่อการขาดทุนสำหรับสินทรัพย์บางชนิดโดยเฉพาะ สำรองหนี้สูญ สำรองสำหรับภาษีที่ต้องจ่าย สำรองเพื่อการขยายกิจการ ฯลฯ

(3) กำไรที่มิได้แบ่งสรร (undistributed profits) ประกอบด้วยกำไรจากการดำเนินงานซึ่งยกมาจากงวดก่อน บวกด้วยผลกำไร หรือหักด้วยผลขาดทุนซึ่งเกิดขึ้นในงวดปัจจุบันส่วนนี้

ของกำไรที่มีได้แบ่งสรรนี้ธนาคารจะต้องจ่ายเป็นเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น แต่ในบางครั้งธนาคารอาจจะโอนเงินส่วนหนึ่งจากกำไรที่มีได้แบ่งสรรนี้เข้าไปอยู่ในบัญชีเงินสำรอง ซึ่งจะทำหน้าที่เช่นเดียวกับเงินล้ำมูลค่าหุ้น คือมีเอาไว้เพื่อเป็นเครื่องประกันการขาดทุนในอนาคต ธนาคารอาจจะจ่ายเงินปันผลออกจากกำไรที่มีได้แบ่งสรรนี้ได้ แต่จะนำเงินสำรองนี้ออกไปจ่ายเป็นเงินปันผลไม่ได้

ทางใช้เงินทุนของธนาคารพาณิชย์

ทางใช้เงินทุนของธนาคารพาณิชย์ พิจารณาได้จากงบดุลของธนาคารพาณิชย์ด้านสินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์ใช้เงินทุนไปในรายการใหญ่ๆ ต่อไปนี้คือ

1. เงินสดสำรอง (cash reserve) สำหรับธนาคารแต่ละธนาคาร การที่ธนาคารถือเงินสดไว้ย่อมหมายถึงการเสียสละรายได้ ที่ควรจะได้รับไปโดยการใช้เงินสดนั้นไปในการให้สินเชื่อหรือการลงทุน เงินสดสำรองของธนาคารถือเป็นเงินสำรองอันดับหนึ่ง (primary reserves) ที่มีไว้สำหรับการปฏิบัติตามพันธะที่มีต่อผู้ฝากเงิน โดยทั่วไปแล้ว ธนาคารกลางของแต่ละประเทศจะเป็นผู้กำหนดการดำรงเงินสดสำรองของสถาบันการเงินเพื่อวัตถุประสงค์สองประการคือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมปริมาณเงินในระบบ และเพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน โดยทั่วไปแล้วเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย

(1) เงินสำรองที่ฝากไว้ที่ธนาคารกลาง เป็นเงินที่จะต้องสำรองตามกฎหมายและเพื่ออำนวยความสะดวกในการหักบัญชีระหว่างธนาคาร

(2) เงินสดในธนาคาร (vault cash) หมายถึง เงินสดที่เก็บอยู่ในธนาคารเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเงินสำรองตามกฎหมายและเพื่อเตรียมไว้สำหรับการเบิกถอนของผู้ฝากในแต่ละวัน แม้ว่าเงินสดประเภทนี้จะมีจำนวนน้อย คือ อาจแค่ร้อยละ 1 หรือ 2 ของสินทรัพย์ทั้งหมดก็ตามแต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ธนาคารจะต้องมีอยู่เพื่อจ่ายให้แก่ผู้ฝากเมื่อผู้ฝากต้องการเบิกเงินในแต่ละวัน

(3) เงินสดที่ฝากไว้ในธนาคารอื่นๆ ในประเทศ รายการนี้อาจเรียกสั้นๆ ได้ว่าเป็นเงินฝากระหว่างธนาคาร (interbank deposits) ซึ่งอยู่ในรูปของบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน และมีไว้เพื่อช่วยให้การหักบัญชีระหว่างธนาคารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้บริการของธนาคารอื่น เงินสดประเภทนี้ย่อมแสดงถึงทางใช้เงินทุนโดยธนาคารซึ่งเป็นเจ้าของเงินสดนั้น แต่แสดงถึงแหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารที่เป็นผู้รับฝากเงินนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการนับซ้ำ เงินฝากประเภทนี้จะไม่รวมอยู่ในปริมาณเงินของประเทศ

(4) เงินสดที่มีอยู่ในระหว่างการเรียกเก็บเงิน หมายถึง เช็คที่นำฝากเข้าธนาคาร แต่ยังมีได้มีการเรียกเก็บเงินจากธนาคารผู้ส่งจ่ายเช็คนั้น

สำหรับบางประเทศโดยเฉพาะประเทศไทย รายการที่ (3) รายการที่ (4) ไม่นับเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรอง

2. การให้สินเชื่อ การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์อาจอยู่ในรูปของเงินให้กู้ยืมแบบมีกำหนดเวลา (term loans) เงินให้กู้แบบเบิกเกินบัญชี (overdrafts) และการซื้อลดตั๋วเงิน (bill discounted)

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปแล้วจะเป็นทางใช้เงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ สินเชื่ออาจแยกได้เป็นประเภท ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 3 ธนาคารอาจจะให้สินเชื่อในระยะสั้นหรือระยะยาว และอาจมีข้อตกลงในการชำระคืนว่า เป็นการชำระคืนทั้งหมด หรือเป็นการชำระแบบผ่อนส่งเป็นงวด ๆ ในการให้สินเชื่อ ธนาคารจะมีความสนใจโดยเฉพาะในเรื่องที่ว่าสินเชื่อนี้ สามารถจะเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลาอันไม่นานเกินไปนัก กล่าวคือ การให้สินเชื่อซึ่งทำให้ธนาคารขาดสภาพคล่อง จะทำให้ธนาคารกลับมาสภาพคล่องอีกในเวลาอันไม่นานนัก

3. การลงทุนทางการเงิน (financial investment) ทางใช้เงินลงทุนที่สำคัญรองลงมาจาก การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ก็คือ การลงทุนทางการเงิน หรืออีกนัยหนึ่งการลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ ซึ่งจะเรียกย่อ ๆ ว่าการลงทุน ในหลายประเทศมีกฎหมายห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใด และมีข้อกำหนดเกี่ยวกับชนิดและปริมาณของหุ้นกู้ของบริษัท ธนาคารพาณิชย์จะซื้อหรือมีได้ ดังนั้น หลักทรัพย์ที่สำคัญที่ธนาคารพาณิชย์ใช้เงินไปในการลงทุน ก็คือ หลักทรัพย์รัฐบาล ซึ่งอาจเป็นระยะสั้น คือตั๋วเงินคลัง และหลักทรัพย์ระยะยาวคือ พันธบัตรรัฐบาล หลักทรัพย์รัฐบาลถือเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่มีความมั่นคงและมีความปลอดภัยในเงินต้น หรือไม่มีความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ดังนั้น จึงเป็นหลักทรัพย์ที่เป็นที่น่าสนใจในการลงทุนของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ในบางประเทศ เช่นประเทศไทย ยังมีการกำหนดธนาคารพาณิชย์ถือพันธบัตรรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองตามกฎหมาย การลงทุนในหลักทรัพย์ในกรณีจึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

4. สินทรัพย์อื่น ๆ (other assets) สินทรัพย์อื่น ๆ ของธนาคารพาณิชย์ประกอบด้วยดึกที่ทำการ เครื่องตกแต่งสำนักงาน เครื่องจักรลงบัญชี เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ สินทรัพย์อื่น ๆ เหล่านี้โดยทั่วไปแล้วจะมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย ดังนั้น ในแง่นี้ธนาคารจะมีความแตกต่างจากธุรกิจชนิดอื่น ๆ โดยปกติแล้ว หน่วยธุรกิจทั่วไป หรือรัฐวิสาหกิจจะมีสินทรัพย์ที่เรียกว่า สินทรัพย์ประจำ (fixed assets) เช่นที่ดิน สิ่งก่อสร้าง เครื่องจักร ฯลฯ มากกว่าครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ทั้งหมด งานของธุรกิจและรัฐวิสาหกิจเหล่านี้ก็คือ การผลิตสินค้าหรือบริการ ดังนั้น เพื่อวัตถุประสงค์นี้ หน่วยธุรกิจจึงมีความจำเป็นต้องใช้สินทรัพย์ประจำมาก ในทางตรงกันข้าม งานของธนาคารก็คือการให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้า ดังนั้น สินทรัพย์ทางการเงินเหล่านี้จึงมีมูลค่าเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ประจำที่ต้องการเพื่ให้การดำเนินงานเป็นไปได้

เงินสดสำรองเป็นสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ใดๆ แก่ธนาคาร แต่เป็นสินทรัพย์ที่ทำให้ธนาคารขาดสภาพคล่อง และมีความปลอดภัย ในทางตรงกันข้าม สินเชื่อและหลักทรัพย์ต่างๆ

ที่ธนาคารมีอยู่เป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Earning assets) แก่ธนาคาร แต่ทำให้ธนาคารขาดสภาพคล่อง

หน้าที่ทางเศรษฐกิจของสินเชื่อ

เพื่อที่จะเข้าใจหน้าที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจของสินเชื่อและเครื่องมือทางการเงินอาจพิจารณาระบบเศรษฐกิจ

ซึ่งประกอบไปด้วยเศรษฐกิจซึ่งเป็นผู้ใช้จ่าย (spending units) หรือครัวเรือน (households) นั่นเอง ในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น 1 เดือน แต่ละครัวเรือน จะได้รับรายได้ในรูปของตัวเงิน ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการที่ครัวเรือนนั้นมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจ ให้ Y แสดงถึงรายได้ที่ครัวเรือนได้รับในรอบระยะเวลาดังกล่าวในรอบระยะเวลาที่ได้รายได้นั้น แต่ละครัวเรือนย่อมต้องมีการใช้จ่ายออกไปจำนวนหนึ่งเป็นค่าซื้อสินค้าและบริการสำหรับการบริโภค ให้ C แทนค่าใช้จ่ายในการบริโภค รายได้และการบริโภคของครัวเรือนไม่จำเป็นต้องเท่ากันในรอบเวลาดังกล่าว ส่วนแตกต่างคือ $Y-C$ แสดงถึงการออม ซึ่งจะใช้ตัวย่อว่า S หรือเขียนได้ว่า $S = Y-C$ ในระบบเศรษฐกิจใดๆ ก็ตาม เราอาจแบ่งครัวเรือนออกได้เป็นสามประเภทตามลักษณะของการใช้จ่ายคือ

1. ครัวเรือนที่มีการออมเท่ากับศูนย์ (zero savers) คือ ครัวเรือนที่ใช้จ่ายในการบริโภคในปัจจุบันเท่ากับรายได้ปัจจุบันที่ได้รับพอดี
2. ครัวเรือนที่มีการออมเป็นบวก หรือเรียกสั้นๆว่า ผู้ออม (savers) หรือผู้ที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย (surplus units) คือครัวเรือนที่ใช้จ่ายในการบริโภคในปัจจุบันน้อยกว่ารายได้ปัจจุบันที่ได้รับ
3. ครัวเรือนที่มีการออมเป็นลบ (dissaveers) หรือผู้ที่มีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ (deficit units) คือ ครัวเรือนที่ใช้จ่ายในการบริโภคในปัจจุบันมากกว่ารายได้ปัจจุบันที่ได้รับ

แต่โดยทั่วไป แล้ว ครัวเรือนส่วนใหญ่จะเป็นประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 ดังนั้น จึงควรพิจารณาว่า เหตุใดครัวเรือนจึงเลือกที่จะเป็นผู้ออม (ประเภทที่ 2) หรือเลือกที่จะเป็นผู้มีการออมเป็นลบ (ประเภทที่ 3) และเหตุใดในบางเวลาครัวเรือนอาจเป็นผู้ออม แต่ในบางเวลาก็กลับเป็นผู้มีการออมเป็นลบ หน้าที่ทางเศรษฐกิจสินเชื่ออาจแบ่งออกได้เป็นสามประการ ดังนี้คือ

1.สินเชื่อและการบริโภค ปัญหาหนึ่งที่แต่ละครัวเรือนจะต้องประสบก็คือ การจัดสรรการบริโภคของเขาให้เหมาะสมตามเวลาโดยค่านึงว่า จากรายได้ที่เขาอยู่ในปัจจุบันและรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตนั้น ถ้าหากเขาใช้จ่ายในการบริโภคมามากในงวดเวลาใดเวลาหนึ่ง เขาก็จะต้องใช้จ่ายในการบริโภคน้อยลงในงวดเวลาอื่น เพื่อที่จะทำให้เขาได้รับบรรทัดประโยชน์รวมหรือความพอใจรวมสูงสุด แต่ละบุคคลจะต้องคำนึงถึงรายได้ปัจจุบันของเขา รายได้ในอนาคต ความต้องการในปัจจุบัน และความต้องการในอนาคต ในขณะที่ขณะหนึ่ง แต่ละบุคคลจะให้ความสำคัญ แต่การบริโภคในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับบริโภคในอนาคตแตกต่างกันออกไป แม้กระทั่งบุคคล 2 คน ซึ่งต่างก็มีรายได้ปัจจุบัน รายได้ในอนาคต ความต้องการใน

ปัจจุบัน และความต้องการ ในอนาคตเหมือนกันทุกประการ ก็ยังอาจให้ความสำคัญแตกต่างกันได้ เช่น บุคคลหนึ่งอาจเป็นคนที่ไม่ชอบมองการไกล คอแต่ความสุขและความพอใจที่ได้รับในปัจจุบันเป็นใหญ่ บุคคลผู้หนึ่งก็จะให้ความสำคัญแก่การบริโภคในปัจจุบันมาก ยินดีที่จะเสียสละการบริโภคในอนาคตเป็นจำนวนมากเพื่อที่จะได้บริโภคในปัจจุบันจนกว่ารายได้ปัจจุบันของเขาในทางตารางกันข้าม บุคคลอีกคนหนึ่งที่ชอบมองการไกลและกลัวความยากลำบากในอนาคต บุคคลผู้หนึ่งก็จะให้ความสำคัญแก่การบริโภคในปัจจุบันน้อยกว่า และยินดีที่จะบริโภคในปัจจุบันเป็นจำนวนที่น้อยกว่ารายได้ปัจจุบันของเขา

เมื่อแต่ละบุคคลให้คุณค่าหรือความสำคัญแก่การบริโภคในปัจจุบันและการบริโภคในอนาคตแตกต่างกัน แต่ละบุคคลก็อาจได้รับอรรถประโยชน์หรือความพอใจเพิ่มขึ้นได้โดยการแลกเปลี่ยนกันระหว่างการบริโภคในปัจจุบันกับการบริโภคในอนาคต คนที่ให้ความสำคัญแก่การบริโภคในปัจจุบันน้อยกว่าสามารถที่จะโอนการออมในปัจจุบันของเขา ซึ่งแสดงถึงสิทธิ์ที่มีต่อสินค้าในปัจจุบันไปให้แก่คนที่ให้ความสำคัญแก่การบริโภคในปัจจุบันมากกว่า ผู้ยืมจะชดใช้อำนาจในการบริโภคคืนให้แก่ผู้ที่ให้ยืมในภายหลัง ซึ่งผู้ที่ให้ยืมก็อาจตัดสินใจว่าเขาจะใช้ไปเพื่อการบริโภคในทันทีหรือเก็บออมไว้ต่อไปอีก ด้วยเหตุนี้ แต่ละบุคคลสามารถที่จะทำให้ตนเองได้รับความพอใจเพิ่มขึ้นได้ โดยการจัดสรรการบริโภคของเขาอย่างเหมาะสมตามการเวลา ประสิทธิภาพของการบริโภคจึงเพิ่มขึ้น

ถ้าหากสังคมปราศจากสินเชื่อ การแลกเปลี่ยนระหว่างการบริโภคในปัจจุบันกับการบริโภคในอนาคตก็จะมีประสิทธิภาพและการกระทำได้ในขอบเขตจำกัด จนกระทั่งไม่อาจทำให้ความพอใจเพิ่มขึ้นได้ สมมติว่า ในสังคมแห่งหนึ่งยังไม่มีการใช้สินเชื่อ สังคมแห่งนี้มีสินทรัพย์เพียงสองชนิดเท่านั้นคือ สินทรัพย์กายภาพ (เช่น บ้าน ที่ดิน เครื่องประดับ สัตว์เลี้ยง ฯลฯ) และเงินเช่น เหรียญกษาปณ์ หรือเงินกระดาษ ซึ่งไม่ได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย ผู้ต้องการจะบริโภคมากกว่ารายได้ปัจจุบันของเขาก็จะต้องใช้จ่ายจากเงินที่เก็บหอมรอมริบไว้หรือไม่ก็ขายสินทรัพย์ที่ยังมีอยู่ออกไป ส่วนผู้มีรายได้ปัจจุบันสูงกว่ารายจ่ายในการบริโภค และต้องการที่จะเก็บออมก็ไม่มีทางเลือกใดๆ ในการที่จะเก็บออมมากนัก ทางเลือกที่เขาถืออยู่ก็คือการสะสมออมในรูปของเงินเพิ่มขึ้นหรือไม่ก็นำไปซื้อสินทรัพย์กายภาพ การสะสมเงินเพิ่มขึ้นย่อมมีข้อดีในแง่ที่ทำให้ผู้ออมมีสภาพคล่องสูงขึ้น แต่ก็มีข้อเสียคือไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ การมีสินทรัพย์กายภาพเพิ่มขึ้นอาจทำให้ผู้ออมได้รับรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็อาจจะมีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ก็ยังทำให้ผู้ออมขาดสภาพคล่องและมีความเสี่ยงบางประการเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ออมก็อาจไม่มีแรงที่จูงใจที่จะออม การโอนเงินกันระหว่างผู้ต้องการใช้กับผู้ออมก็กระทำได้ลำบาก แต่ถ้าหากในสังคมนั้นมีการใช้สินเชื่อเพื่อการบริโภค (consumer credit) ปัญหาเช่นที่กล่าวข้างต้นก็จะน้อยลงเพราะผู้ออมสามารถโอนเงินออมของเขาซึ่งแสดงถึงสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของสินค้าและบริการในปัจจุบันไปให้แก่ผู้ที่ต้องการใช้จ่ายโดยมีสัญญาว่าจะต้องชดใช้คืนให้ในอนาคต

ในบางกรณี การให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคอาจจะทำกันโดยเพียงแต่มีสัญญากันด้วยวาจา ถ้าหากเงินที่กู้ยืมกันนั้นเป็นเพียงจำนวนเล็กน้อยและเป็นการกู้ยืมกันระหว่างญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง แต่ถ้าหากเป็นการกู้ยืมระหว่างบุคคลอื่น ๆ หลักฐานในการกู้ยืมที่เป็นทางการมากกว่า การสัญญาด้วยวาจาก็อาจมีความจำเป็น ในกรณีนี้ บางทีก็อาจใช้วิธีการลงในบัญชีของเจ้าหนี้ หรือผู้ให้กู้ยืมซึ่งเรียกว่า “บัญชีสินเชื่อ” (book credit) อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่แล้ว การกู้ยืมจะกระทำเป็นหลักฐานโดยการออกเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory note) เครื่องมือทางการเงินประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นหลักฐานทางกฎหมายซึ่งระบุจำนวนเงินและเงื่อนไขในการกู้ยืมไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นตราสารที่สามารถนำไปซื้อและขายกันในตลาดได้อีกด้วย

ดังนั้นเราอาจสรุปได้ว่า สินเชื่อเพื่อการบริโภคมีความสำคัญ 3 ประการ ดังนี้คือ

(1) ช่วยทำให้การบริโภคมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะสินเชื่อเพื่อการบริโภค ช่วยให้ครัวเรือนสามารถกระจายการบริโภคของเขาได้อย่างเหมาะสมตามกาลเวลา

(2) ช่วยทำให้เกิดเครื่องมือทางการเงินซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจผู้ออม เพราะผู้ออมบางคนอาจมีความสนใจสินทรัพย์ทางการเงินบางประเภทที่ทำให้ผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ย และเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่มีความปลอดภัยมากกว่า และมีสภาพคล่องกว่าสินทรัพย์กายภาพบางประเภท ขณะเดียวกันก็เป็นสินทรัพย์ที่ดีกว่าเงินซึ่งไม่มีดอกเบี้ย

(3) ช่วยกระตุ้นการขยายตัวของอุปสงค์ในรูปของตัวเงินที่มีสินค้าและบริการ และช่วยรักษากระแสการหมุนเวียนของรายได้ ดังเป็นที่ทราบแล้วว่า การออมคือการไม่ใช้จ่ายรายได้ไปเพื่อการบริโภคในงวดเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นการออมจึงมีผลต่อการหดตัวของระบบเศรษฐกิจ เพราะทำให้อุปสงค์ในรูปของตัวเงินที่มีต่อสินค้าและบริการลดลง และทำให้กระแสการหมุนเวียนของรายได้ลดลง แต่ถ้าหากเงินที่มีอมนั้นถูกโอนไปให้ผู้อื่นใช้จ่ายแทน การใช้จ่ายนี้จะช่วยลดล้างผลของการหดตัวของระบบเศรษฐกิจได้

2. สินเชื่อและการลงทุน นอกเหนือจากสินเชื่อที่ใช้ไปเพื่อการบริโภคแล้ว สินเชื่อส่วนใหญ่อีกจำนวนหนึ่งก็ยังคงเกิดขึ้นในกระบวนการของการสะสมทุน สัตว์ของสินค้าทุน ณ เวลาใดเวลาหนึ่งก็คือ ปริมาณสะสมของสินค้าที่ผลิตได้ในงวดเวลาก่อนๆ แต่ยังมีได้ถูกใช้ไปในงวดปัจจุบัน

การออมเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการสะสมทุน สังคมใดก็ตามที่ไม่สามารถที่จะมีสต็อกของสินค้าทุนเพิ่มขึ้นได้ถ้าหากสมาชิกในสังคมใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปัจจุบันที่หมดสิ้น การออมหรือการละเว้นการบริโภคในปัจจุบันช่วยให้มีทรัพยากรบางส่วนเหลือที่จะทำการผลิตสินค้าทุนไว้อย่างไรก็ตามแม้ความสามารถและความเต็มใจในการออมจะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการสะสมทุนแต่การออมในตัวเองก็มิได้เป็นเงื่อนไขที่เพียงพอที่จะให้หลักประกันได้ว่าการสะสมทุนจะเกิดขึ้นทรัพยากรที่มีได้ถูกใช้ไปเพื่อการบริโภคในปัจจุบันอาจอยู่ในสภาพว่างงาน หรือสูญเสียไปเฉย ๆ หากไม่มีผู้ใดใช้ทรัพยากรเหล่านี้ไปในการผลิตสินค้าทุน ดังนั้น การลงทุนจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอีกอันหนึ่งของการสะสมทุน การลงทุนหมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ใช้ไปในการซื้อ

สินค้านำหรืออุปกรณ์ทุนสำหรับผลิตสินค้าบริโภคต่อไป การลงทุนช่วยทำให้รายได้หรือผลผลิตที่มีได้ถูกใช้ไปหรือที่เคยออมไว้ถูกไปใช้ในการสะสมทุน

ลองพิจารณาว่าถ้าในสังคมใดสังคมหนึ่งก็ตาม คร่าวๆ เรือนแต่ละคร่าวๆ เรือนใช้จ่ายไปในการลงทุนเป็นจำนวนเท่ากันพอดีกับจำนวนเงินเท่ากับจำนวนเงินที่เขาเก็บออมได้สังคมนั้นคงจะไม่มีประสิทธิภาพอย่างมากด้วยเหตุผลอย่างน้อยสองประการต่อไปนี้

(1) ประสิทธิภาพในการลงทุนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ความสามารถของคนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ในเรื่องการลงทุนก็เช่นกัน ประสิทธิภาพหน่วยสุดท้ายในการลงทุนของแต่ละคนแตกต่างกันไป บางคนอาจมีการออมสูง แต่มีความสามารถในการลงทุนต่ำ ดังนั้นหากลงทุนไปก็อาจจะสูญเงินไปเปล่าๆ ในทางตรงกันข้าม บางคนอาจมีการออมต่ำ แต่มีความสามารถในการลงทุนสูง ถ้าไม่มีเงินก็จะขาดโอกาสในการลงทุนไป ยิ่งกว่านั้นอาจมีปัจจัยอื่นๆ บางประการ เช่น การไม่มีความสนใจในเรื่องการลงทุน การขาดความสามารถเชิงริเริ่มและการจัดการ ความรู้ และประสบการณ์ไม่เพียงพอ ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีผลทำให้ประสิทธิภาพในการลงทุนของสังคมเป็นส่วนร่วมน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

(2) เกิดการไม่ประหยัดจากการลงทุนขนาดเล็กๆ จนกระทั่งไม่เกิดการประหยัดจากขนาด ธุรกิจเหล่านี้จะสามารถรวบรวมทุนได้มากพอที่จะจ้างผู้มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์สูงได้ ตลอดจนไม่สามารถได้รับประโยชน์จากการประหยัดอันเกิดจากการผลิตขนาดใหญ่ได้

ดังนั้น เป็นที่เห็นได้ชัดเจนนว่ ถ้าการใช้ทุนจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเพิ่มผลิตภาพของประเทศ ทุนนั้นก็ต้องได้มาโดยการโอนมาจากเงินออม และถูกนำไปใช้โดยผู้ลงทุนที่มีความสามารถที่จะทำให้การลงทุนนั้นมีผลิตภาพสูงสุด มีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด ในกระบวนการดังกล่าวนี้ สถาบันชนิดใหม่ที่แตกต่างไปจากครัวเรือน ซึ่งก็คือหน่วยธุรกิจที่มีความชำนาญเฉพาะอย่างจำเป็นต้องมีในสังคม

เพื่อที่จะให้เงินออมถูกนำไปใช้ในการลงทุน การมีเครื่องมือทางการเงินบางชนิดจะช่วยให้บรรล่วัตถุประสงค์ดังกล่าว ผลก็คือ ผู้ออมที่ต้องการโอนเงินออมให้แก่ผู้ที่ต้องการออมใช้จ่ายในการลงทุนจะได้รับเอกสารทางการเงิน หรือเอกสารซึ่งแสดงสิทธิเหนือรายได้และมูลค่าของสินทรัพย์ ดังนั้นในกระบวนการของการสะสมทุนที่แท้จริง สิ่งที่จะเกิดขึ้นพร้อมๆ กันไปด้วยก็คือ การมีการออกเอกสารแสดงสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (financial claims) ขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินที่จะให้ผู้ลงทุนนำไปลงทุน

เอกสารแสดงสิทธิเรียกร้องทางการเงิน อาจแบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ ประเภทแรกคือ สิทธิเรียกร้องที่มีต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ (equity claims) และประเภทที่สองคือ สิทธิเรียกร้องที่มีต่อหนี้สิน (debt claims) สิทธิเรียกร้องที่มีต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของก็คือหุ้นซึ่งแสดงถึงความเป็นเจ้าของกิจการ และแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ การมีอำนาจควบคุม การมีสิทธิเหนือรายได้ และสินทรัพย์ของกิจการ การเสี่ยงต่อการขาดทุนของกิจการและการมีโอกาสได้รับผลกำไร ในระบบเศรษฐกิจหลายแห่งที่ขนาดของธุรกิจค่อนข้างใหญ่โต การ

ขายหุ้นหรือส่วนของผู้เป็นเจ้าของหรืออีกนัยหนึ่ง สิทธิเรียกร้องที่มีต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของ เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการจัดสรรเงินออมไปสู่การลงทุน แต่ก็อาจมีผู้ออมบางคนที่ไม่ชอบเสี่ยงกับการได้ผลตอบแทนที่ไม่แน่นอน และเสี่ยงกับการสูญเสียในกรณีที่หุ้นมีมูลค่าลดลง พวกเขาต้องการได้สิทธิเรียกร้องชนิดที่อาจจะให้รายได้ที่แน่นอนกว่า และไม่มีความเสี่ยงต่อการลดลงของราคา ขณะเดียวกันหน่วยธุรกิจบางแห่งก็ไม่ต้องการให้มีผู้ใดมาร่วมในการมีอำนาจควบคุมกิจการ หรือไม่ต้องการให้มีผู้ใดมาร่วมมีส่วนแบ่งในกำไรที่เขาคาดว่าจะได้รับในอัตราที่สูง ปัญหานี้อาจแก้ได้โดยการออกสิทธิเรียกร้องที่มีต่อหนี้สิน ซึ่งในกรณีนี้ผู้ออมนำเงินออมให้หน่วยธุรกิจกู้ยืมโดยมีสัญญากันว่าจะใช้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนในระยะเวลาต่อมา ในกรณีนี้ผู้ออมก็จะได้รับรายได้ที่เป็นตัวเงินที่แน่นอน และได้รับคืนเงินต้นตามมูลค่าที่แน่นอนเช่นกัน การลงทุนส่วนใหญ่อีกส่วนหนึ่งมักจะกระทำกันโดยการออกสิทธิเรียกร้องที่มีต่อหนี้สินนี้

3. สิทธิเชื่อและกระแสการหมุนเวียนของรายได้ ถ้าอัตราการขยายตัวของสิทธิเชื่อน้อยเกินไป ระดับรายได้จะลดลง และถ้าหากอัตราการขยายตัวของสิทธิเชื่อมากเกินไประดับรายได้จะเพิ่มขึ้น การที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ดังนี้ สมมติว่าเราเริ่มต้นพิจารณาสถานการณ์ที่กระแสการหมุนเวียนของรายได้ประชาชาติหรือรายจ่ายของประชาชาติเท่ากับ 1,200 ล้านบาทต่อปี สมมติว่าระดับรายได้นี้เป็นระดับรายได้ที่มีการจ้างงานเต็มที่โดยปราศจากภาวะเงินเฟ้อ จำนวนเงินทั้งจำนวนนี้จะตกเป็นรายได้ของหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ เช่น คริวเรือน หน่วยธุรกิจ รัฐบาล และอื่น ๆ ถ้าหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ เหล่านี้ต่างก็ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการลงทุนเป็นจำนวนเท่ากับรายได้ในปัจจุบัน รายได้ประชาชาติก็จะหมุนเวียนอยู่ในอัตราที่คงที่ รายได้ที่ได้รับทั้งหมดจากมูลค่าของผลผลิตจะหมุนเวียนกลับไปสู่ตลาดในรูปของรายจ่ายเพื่อผลผลิต ซึ่งก็จะทำให้ระดับของผลผลิตและรายไดยังคงอยู่ในระดับเดิม

อย่างไรก็ตามในความจำเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เช่นนี้มักจะไม่มีเกิดขึ้น หน่วยเศรษฐกิจบางหน่วย เช่น คริวเรือน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาลอาจจะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการลงทุนน้อยกว่ารายได้ในปัจจุบัน ซึ่งพวกนี้เรียกว่า ผู้ออมหรือผู้ที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายดังได้กล่าวแล้วในตอนต้น ถ้าหากว่าส่วนเกินของรายได้ปัจจุบันที่เหนือกว่ารายจ่ายเพื่อผลผลิตไม่มีสิ่งอื่นมาชดเชยก็จะเกิดการลดลงในกระแสของการใช้จ่ายเพื่อซื้อผลผลิต และทำให้ระดับรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินลดลง ถ้าหากค่าแรงที่เป็นตัวเงินและระดับราคาสินค้าเคลื่อนไหวได้โดยเสรี การลดลงในความต้องการในผลผลิตก็จะมีผลทำให้ระดับราคาสินค้าลดลง อย่างไรก็ตาม ในระบบเศรษฐกิจที่เป็นจริงนั้น ค่าแรงที่เป็นตัวเงินและราคาสินค้าไม่สามารถเคลื่อนไหวในทางลดลงได้โดยเสรี ดังนั้นก็จะเกิดการลดลงในผลผลิตที่แท้จริงและการจ้างงาน

แต่ถ้าหากว่าในระบบเศรษฐกิจแห่งนี้ มีหน่วยเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งก็อาจเป็นคริวเรือน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาลซึ่งมีการออมเป็นลบหรือมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ปัจจุบัน การลดลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินก็อาจจะไม่เกิดขึ้นได้ เพื่อที่จะลบล้างผลที่มีต่อเศรษฐกิจจากพฤติกรรมการใช้จ่ายของหน่วยเศรษฐกิจที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย หน่วยเศรษฐกิจที่มีรายได้จะต้องมี

ความสามารถที่จะซื้อผลผลิตที่หน่วยเศรษฐกิจประเภทแรกไม่ได้ซื้อ การที่จะเป็นเช่นได้อาจกระทำได้โดยสองวิธีคือ วิธีแรกโดยการสร้างและการขายสิทธิเรียกร้องที่มีต่อส่วนของผู้เป็นเจ้าของโดยหน่วยเศรษฐกิจที่มีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ เงินออมของผู้ออมถูกนำมาแลกเปลี่ยนโดยตรง หรือโดยทางอ้อมกับหุ้นซึ่งแสดงถึงความเป็นเจ้าของกิจการ โดยวิธีนี้ เงินจำนวนมากอาจถูกจัดสรรไปเพื่อการใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้เพียงวิธีการเดียวก็อาจจะยังไม่เพียงพอ ดังนั้นก็อาจมีวิธีที่สอง โดยการสร้างสินเชื่อใหม่ให้เกิดขึ้น โดยวิธีนี้ รายได้ที่เหนือรายจ่ายของผู้ออมก็จะถูกโอนไปให้แก่ผู้ที่มีรายจ่ายเหนือกว่ารายได้เพื่อใช้ในการบริโภคและในการลงทุน

ประเภทของสินเชื่อ

ในการจำแนกสินเชื่อออกเป็นประเภทต่างๆ นั้น เราอาจจะใช้ฐานต่างๆ กันเพื่อการจำแนกในที่นี้จะจำแนกสินเชื่อออกเป็นสี่ประเภทดังนี้คือ

1. ประเภทของสินเชื่อตามวัตถุประสงค์ของการใช้ สินเชื่ออาจแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้เป็นสามประเภทย่อย คือ (1) สินเชื่อเพื่อการลงทุน (investment credit) (2) สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์ (commercial credit) และ (3) สินเชื่อเพื่อการบริโภค (consumer credit) สินเชื่อเพื่อการลงทุนนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะผู้ที่กู้ยืมไปจะนำไปใช้ในการซื้อสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ การก่อสร้างโรงงานอันมีส่วนช่วยเพิ่มกำลังความสามารถในการผลิตของประเทศในอนาคต สินเชื่อเพื่อการลงทุนมักเป็นสินเชื่อระยะยาว สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์มักใช้ไปสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าและบริการและจำหน่ายสินค้า โดยทั่วไปจะมีระยะเวลาสั้น สำหรับสินเชื่อเพื่อการบริโภคนั้น ในอดีตธนาคารพาณิชย์มักไม่ให้ความสนใจแก่การให้สินเชื่อประเภทนี้เท่าใดนัก เนื่องจากมีความเห็นว่า ผู้ที่ไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้อสิ่งของใดๆ ก็ตามก็ควรที่จะชะลอการซื้อไปก่อน และทำการเก็บหอมรอมริบจนกว่าจะมีซื้อได้แทนที่จะต้องไปกู้หนี้ยืมสิน แต่เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ได้เห็นการเจริญเติบโตและการขยายตัวของสถาบันการเงินประเภทอื่นๆ ที่การให้สินเชื่อเพื่อการบริโภค ซึ่งเดิมทีก็เริ่มจากสินเชื่อเพื่อการซื้อรถยนต์ แต่ต่อมาก็ขยายไปถึงสินค้าบริโภคประเภทถาวรอื่นๆ อีกด้วย ธนาคารพาณิชย์จึงเริ่มให้ความสนใจแก่การให้สินเชื่อประเภทนี้ด้วยปัจจุบันให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคเป็นไปอย่างแพร่หลาย และมีส่วนช่วยให้การใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนเป็นไปอย่างคล่องตัว อย่างไรก็ตาม สินเชื่อเพื่อการบริโภคนับว่ามีส่วนช่วยทำให้ประชาชนมีการใช้จ่ายเกินตัว และอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้

ในการแบ่งประเภทของสินเชื่อตามวัตถุประสงค์ของการใช้นั้น อาจแบ่งตามสาขาเศรษฐกิจซึ่งเป็นผู้ได้รับสินเชื่อ ในกรณีของประเทศไทย การแบ่งสินเชื่อตามวัตถุประสงค์ของการใช้ ซึ่งจำแนกตามสาขาเศรษฐกิจต่างๆ ที่เป็นผู้ได้รับสินเชื่อแบ่งออกได้ดังนี้ (1) การเกษตร (2) เหมืองแร่ (3) อุตสาหกรรม (4) ก่อสร้าง (5) ที่ดินและที่อยู่อาศัย (6) การนำเข้า (7) การ

ส่งออก (8) การค้าส่ง/ค้าปลีก (9) สาธารณูปโภค (10) สถาบันการเงิน (11) บริการ (12) ส่วนบุคคล และ (13) อื่นๆ

2.ประเภทของสินเชื่อจำแนกตามระยะเวลา สินเชื่ออาจแบ่งออกตามระยะเวลาของการให้สินเชื่อ เป็น (1) สินเชื่อระยะสั้น (2) สินเชื่อระยะปานกลาง (3) สินเชื่อระยะยาว โดยทั่วไปแล้วสินเชื่อระยะสั้น จะมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี สินเชื่อระยะปานกลาง จะมีระยะเวลาระหว่าง 1-5 ปี และสินเชื่อระยะยาวจะมีระยะเวลาดั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

กิจกรรมหลายประเภทด้วยกัน ต้องการสินเชื่อเพียงแค่วะยะเวลาสั้นๆ เช่น ชาวนา ต้องการสินเชื่อเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์พืชมาทำการเพาะปลูก ซึ่งใช้ระยะเวลาไม่นาน เมื่อเก็บเกี่ยวและขายผลผลิตได้ก็สามารถชำระคืนได้ ผู้ปกครองนักเรียนต้องการสินเชื่อระยะสั้นเพื่อมาจ่ายค่าเล่าเรียนของบุตร พ่อค้าต้องการกู้ยืมเงินมาเพื่อ สต็อกสินค้าไว้ขายในเทศกาลปีใหม่ ซึ่งในไม่ช้าสินค้าก็จะขายได้และพ่อค้ามีเงินมาชำระหนี้ แต่กิจกรรมบางประเภทก็ต้องการสินเชื่อระยะปานกลางเช่น การทำภาคการ การทำการค้าปลีก การซื้อสินค้าบริโภคประเภทถาวร ฯลฯ ส่วนกิจกรรมที่ต้องการสินเชื่อระยะยาวส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ การลงทุนด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สินเชื่อเพื่อการซื้อที่ดินและที่อยู่อาศัย เป็นต้น

3.ประเภทของสินเชื่อตามลักษณะของผู้ใช้ สินเชื่ออาจแบ่งตามลักษณะของผู้ใช้ ออกเป็นสองประเภทย่อยๆ คือ (1) สินเชื่อที่ให้แก่ภาคเอกชน (private sector) และ (2) สินเชื่อที่ให้แก่ภาครัฐบาล (public sector) สินเชื่อที่ให้แก่ภาคเอกชน อาจเป็นการให้สินเชื่อแก่รายบุคคลหรือแก่หน่วยธุรกิจ ซึ่งพวกเหล่านี้จะนำสินเชื่อที่ได้รับไปใช้เพื่อการบริโภค เพื่อการพาณิชย์ หรือเพื่อการผลิตตั้งได้กล่าวแล้ว ส่วนสินเชื่อที่ให้แก่ภาครัฐบาลนั้น หมายถึงสินเชื่อที่ให้แก่ทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากภาครัฐบาลโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนามักมีการใช้จ่ายที่สูงกว่ารายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บได้ ดังนั้นภาครัฐบาลจึงจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ ภาครัฐบาลจะสามารถกู้ยืมได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดเก็บภาษีของรัฐ เพราะความสามารถนี้จะเป็นเครื่องแสดงถึงสมรรถนะในการชำระคืนเงินกู้ถ้ารัฐบาลกู้ยืมไปเพื่อใช้จ่ายในโครงการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงย่อมมีผลให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น และมีสมรรถนะในการชำระคืนเงินกู้สูง ในทางตรงกันข้าม ถ้ารัฐบาลกู้ยืมไปเพื่อใช้ในการบริโภค หรือใช้ในโครงการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนต่ำสมรรถนะในการชำระคืนเงินกู้ก็จะต่ำด้วย สินเชื่อที่ภาครัฐบาลได้รับอาจได้มาจากธนาคารกลางของประเทศ สถาบันการเงินภายในประเทศ และสถาบันการเงินต่างประเทศ

4.ประเภทของสินเชื่อตามวิธีการให้ สินเชื่ออาจแบ่งตามวิธีการให้ ออกเป็น (1) การให้โดยตรง (direct) (2) การให้ทางอ้อม (indirect) แต่เดิมนั้น การให้สินเชื่อมักกระทำกันโดยตรง

กล่าวคือ ผู้ที่มีเงินเหลือใช้ให้กู้ยืมโดยตรงแก่ผู้ขาดแคลนเงิน ปัจจุบันนี้ การให้สินเชื่อบางประเภทก็ยังคงกระทำการโดยตรง เช่น การขายสินค้าเชื่อ การให้กู้ยืมส่วนบุคคล ฯลฯ

แต่ลักษณะที่สำคัญของสังคมสมัยใหม่ก็คือ การมีสถาบันการเงินเป็นตัวกลางทางการเงินในการให้สินเชื่อโดยทางอ้อม ผู้ที่มีเงินเหลือใช้จะเงินไปฝากกับสถาบันการเงินต่างๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันชีวิต ฯลฯ เมื่อสถาบันการเงินเหล่านี้ได้รับเงินทุนจากประชาชนก็จะออกเอกสารแสดงพันธะที่มีต่อเจ้าของเงินเหล่านี้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับเงินที่ได้รับ เช่น ใบฝากประจำ ตั๋วสัญญาใช้เงิน กรมธรรม์ ฯลฯ สถาบันการเงินจะทำหน้าที่ในการนำเงินฝากไปให้ผู้ที่ต้องการใช้กู้ยืม โดยวิธีการนี้ก็ได้ทำให้เกิดหนี้สินและสินเชื่อขึ้นในระบบเศรษฐกิจ

วิธีการให้สินเชื่อ

วิธีการให้สินเชื่ออาจกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้คือ

1. การให้สินเชื่อโดยไม่มีหลักฐานทางกฎหมายที่ชัดเจน การให้สินเชื่อโดยวิธีนี้ ยังแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ

(1) สินเชื่อที่ให้ด้วยวาจาสัตย์ (parole credit) หมายถึงการให้สินเชื่อโดยไม่มีเครื่องมือทางการเงินรับรองการเป็นหนี้สินของผู้กู้ยืมแต่ประการใด ผู้กู้ยืมเพียงแต่ให้วาจาสัตย์ว่าจะชดใช้หนี้สินให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเท่านั้น เช่น นาย ก. กู้เงินจากนาย ข. 1,000 บาท และสัญญาด้วยวาจาว่าจะชดใช้เงินให้ในหนึ่งเดือนข้างหน้า การให้คำสัญญานี้ไม่มีลายลักษณ์อักษรเป็นหลักฐานแต่ประการใด ดังนั้นความเสี่ยงในการไม่ได้รับเงินคืนในกรณีนี้ค่อนข้างจะสูง

(2) สินเชื่อที่ให้ด้วยการลงบัญชี (open-book credit) สินเชื่อประเภทนี้มักเกิดจากการขายสินค้า วิธีการให้สินเชื่อแบบนี้ก็คือ ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันที่จะทำการซื้อสินค้าโดยไม่มีการชำระเงินกันเลยจนกระทั่งในเวลาข้างหน้า การให้สินเชื่อโดยวิธีนี้อาจไม่แตกต่างไปจากสินเชื่อที่ให้ด้วยวาจาสัตย์เพราะผู้ซื้ออาจปฏิเสธได้ว่าไม่ได้รับสินเชื่อจากผู้ขายเนื่องจากไม่มีเครื่องมือทางการเงินที่จะเป็นหลักฐานผูกมัดผู้ซื้อได้ อย่างไรก็ตาม ในการให้สินเชื่อด้วยการลงบัญชีผู้ขายอาจให้ผู้ซื้อสินค้าเช่นรับสินค้าในใบส่งมอบสินค้า การกระทำดังกล่าวให้ความแน่นอนใจในการที่จะได้รับการชำระหนี้คืนมากขึ้นได้ เนื่องจากเท่ากับว่าผู้ซื้อได้ยอมรับการที่จะต้องชำระหนี้สินที่เกิดจากการขายสินค้าเชื่อให้

2. การให้สินเชื่อที่มีหลักฐานทางกฎหมายชัดเจน การให้สินเชื่อด้วยวิธีนี้แม้จะมีหลักฐานทางกฎหมายชัดเจน แต่ก็ยังไม่ถือว่ามีตราสารทางการเงิน (financial documents) หรือเครื่องมือทางการเงิน (financial instruments) เป็นหลักฐานประกอบ การให้สินเชื่อด้วยวิธีการนี้ยังอาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ

(1) เงินเบิกเกินบัญชี (overdraft) ผู้ที่ต้องการกู้ยืมแบบเบิกเกินบัญชีจากธนาคารพาณิชย์ จะทำการตกลงกับธนาคารไว้ล่วงหน้าว่าสามารถเบิกเงินเกินกว่าที่ตนเองมีฝากอยู่ในบัญชีฝาก

เมื่อเรียกจริง ๆ ได้อย่างมากที่สุดเป็นจำนวนเท่าใด สำหรับวงเงินส่วนที่เบิกเกินบัญชี ผู้กู้ยืมก็ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคาร แต่วงเงินที่ไม่ได้เบิกมาใช้ก็ไม่จำเป็นต้องเสียดอกเบี้ย ดังนั้นในกรณีนี้ วงเงินของของสินเชื่อไม่ได้ถูกกำหนดไว้ตายตัว สำหรับระยะเวลาของสินเชื่อก็ไม่ได้มีการระบุไว้ล่วงหน้าแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าธนาคารจะกำหนดเอาเอง หากลูกค้าไม่ใช้บริการก็ไม่จำเป็นต้องเสียดอกเบี้ยเลย ดอกเบี้ยที่ต้องเสียก็คำนวณจากระยะเวลาที่ใช้เงินเกินบัญชีจริงเท่านั้น การกู้ยืมโดยวิธีเบิกเกินบัญชีนี้ ผู้ใช้บริการไม่จำเป็นต้องนำหลักทรัพย์ไปค้ำประกันกับธนาคาร แต่จะต้องมีสินทรัพย์ซึ่งคือเงินฝากอยู่กับธนาคาร และในการขอใช้บริการดังกล่าวจะต้องทำการต่ออายุทุกปี นอกจากผู้ที่จะได้รับบริการดังกล่าวมักจะต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงและฐานะดีในสังคมจนเป็นที่ไว้วางใจของธนาคาร ข้อเสียของการให้กู้ยืมแบบเบิกเกินบัญชีในแง่ของธนาคารก็คือ ธนาคารไม่มีความยืดหยุ่นในการที่จะบริหารเงินของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความไม่แน่นอนว่าลูกค้าจะต้องการสินเชื่อเป็นจำนวนเท่าใดในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งอาจทำให้ธนาคารขาดแคลนเงินสดในมือได้ในบางช่วงเวลา แต่ในบางเวลาก็อาจมีเงินสดในมือเป็นจำนวนมากที่ควรจะได้นำไปแสวงหาผลประโยชน์ ในระบบเศรษฐกิจที่การกู้ยืมกระทำในรูปของการเบิกเกินบัญชีในจำนวนมาก การควบคุมสินเชื่อและปริมาณเงินของธนาคารกลางก็จะไม่ค่อยได้ผลเต็มที่

(2) เงินกู้ที่มีกำหนดเวลา (term loans) เงินกู้ประเภทนี้ ผู้กู้และผู้ให้กู้จะต้องมีการตกลงและกำหนดเงินกู้ ระยะเวลาของการกู้เงิน รวมทั้งเงื่อนไขอื่น ๆ ไว้อย่างชัดเจนแน่นอน ในการให้สินเชื่อประเภทนี้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้กู้จะต้องมีหลักทรัพย์มาค้ำประกันเงินกู้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการกู้จากสถาบันการเงิน และจะมีเอกสารสัญญาการกู้เงินกันซึ่งผู้กู้ไม่สามารถกู้ยืมเงินเกินไปกว่าที่ตกลงกันในสัญญาได้ สัญญาการกู้เงินแต่ละฉบับมักเป็นการกู้เพียงครั้งเดียวไม่สามารถใช้ได้ตลอดไปเหมือนเช่นกรณีการกู้แบบเบิกเกินบัญชี หากมีความต้องการกู้ยืมใหม่หลังจากสิ้นสุดสัญญาเดิม ก็จำเป็นต้องทำสัญญาใหม่ ในแง่ของสถาบันการเงินหรือผู้ให้สินเชื่อ การให้กู้ยืมโดยมีกำหนดเวลานี้ทำให้สามารถทราบกำหนดเวลาที่ผู้กู้จะต้องชำระคืนได้อย่างแน่นอน ดังนั้นก็สามารถบริหารสินทรัพย์ของสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าให้กู้แบบเบิกเกินบัญชี นอกจากนี้ในแง่ของธนาคารกลางก็สามารถดำเนินนโยบายในการควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อได้อย่างได้ผลมากยิ่งขึ้น

3. การให้สินเชื่อที่มีตราสารทางการเงินเป็นหลักฐานประกอบ ในการให้สินเชื่อประเภทนี้ ผู้ให้สินเชื่อจะอาศัยตราสารทางการเงินที่มีกฎหมายรองรับเป็นหลักฐานประกอบตราสารทางการเงินที่ใช้ในกรณีนี้อาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) ตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory notes) ในการกู้ยืมเงินจากธนาคาร ลูกค้า หรือผู้กู้จะออกตั๋วสัญญาใช้เงินมอบให้ไว้แก่ธนาคารสัญญาว่าจะใช้เงินในระยะเวลา 3 เดือน หรือ 6 เดือน หรือระยะเวลาอื่นใดตามที่ตกลง การกู้ยืมโดยวิธีนี้ก็เท่ากับทำให้การกู้ยืมแบบลงบัญชี (open-book credit) เป็นทางการขึ้นมา เพราะมีการให้สัญญาว่าจะใช้เงินตามกำหนดที่ตกลงกัน ตัว

สัญญาใช้เงินเป็นตราสารทางการเงินที่มีกฎหมายรองรับ ถ้าหากเกิดมีการไม่ชำระเงินตามสัญญากฎหมายก็ยอมให้อำนาจแก่ผู้ให้กู้ที่จะจัดการตามกฎหมายกับผู้กู้ได้ นอกจากนี้ตัวสัญญาใช้เงินใช้ได้กรณีที่ลูกค้ายืมเงินจากธนาคารแล้ว ในทางกลับกัน สถาบันการเงิน เช่น บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทำการกู้ยืมเงินจากประชาชน ก็จะออกตัวสัญญาใช้เงินไว้ให้แก่ผู้กู้(หรืออีกนัยหนึ่งผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินเหล่านั้น) เป็นหลักฐานได้เช่นเดียวกัน

(2) ตัวแลกเปลี่ยน (bills of exchange) ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างตัวสัญญาใช้เงินกับตัวแลกเปลี่ยนก็คือ ในขณะที่ตัวสัญญาใช้เงินเป็นสัญญาที่จะใช้เงินให้แกกัน ตัวแลกเปลี่ยนเป็นคำสั่งจ่ายเงิน ตัวแลกเปลี่ยนนับว่ามีบทบาทที่สำคัญในการค้าระหว่างประเทศ และมีความสำคัญต่อธนาคารพาณิชย์เป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

สมมติว่าพ่อค้าผู้ส่งออกในบราซิล จะส่งกาแฟไปให้ผู้ซื้อในนิวยอร์ก ผู้ส่งออกก็ต้องการได้เงินเร็วที่สุดทันทีที่เขาส่งออก แต่พ่อค้าผู้ส่งกาแฟเข้านิวยอร์กก็ต้องการจะจ่ายเงินต่อเมื่อเขาได้รับกาแฟ หรือต่อเมื่อเขาได้ขายกาแฟบางส่วนไป ดังนั้นความต้องการในการกู้ยืมในระยะสั้นจึงเกิดขึ้น พ่อค้าบราซิล ซึ่งเรียกว่านาย ก. ก็จะออกตัวแลกเปลี่ยนซึ่งจะเป็นคำสั่งให้พ่อค้านิวยอร์ก ซึ่งเรียกว่า นาย ข. จ่ายเงินตามจำนวนค่ากาแฟในเวลาที่กำหนดให้ในอนาคต ถ้านาย ข. รับรองตัว กล่าวคือ รับรองว่าจะชำระหนี้สินเมื่อครบกำหนด เขาก็จะทำให้ได้โดยการเขียนชื่อหรือสลักหลังตัวแลกเปลี่ยน ตัวแลกเปลี่ยนนั้นก็จะเป็นตราสารทางการเงินที่เปลี่ยนมือได้ ซึ่งนาย ก. สามารถที่จะนำไปขายได้เพื่อได้เงินค่าสินค้ำมาทันที สมมติว่าธนาคารในนิวยอร์กเป็นผู้ซื้อตัวแลกเปลี่ยนฉบับนั้นธนาคารก็จะคิดส่วนลด คือซื้อตัวในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่เราได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าตัวนั้นยังไม่ถึงกำหนด และธนาคารจะต้องรอไปจนกว่าจะครบกำหนดจึงเรียกเก็บเงินได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าตัวแลกเปลี่ยนฉบับนั้นมีมูลค่า 1,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา สั่งจ่ายใน 3 เดือน ถ้าธนาคารจะให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ธนาคารจะจ่ายเงินให้ นาย ก. แค่ 970 ดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น ดังนั้น นาย ก. ก็จะได้รับเงินค่าขายกาแฟทันทีทันใด ในขณะที่ นาย ข. ยังไม่ต้องจ่ายเงินค่ากาแฟจนกว่าจะครบกำหนด 3 เดือน จะเห็นได้ว่ากรณีที่มีการใช้ตัวแลกเปลี่ยน ก็เท่ากับได้มีการกู้ยืมในระยะสั้นเกิดขึ้น

ในบางกรณี แทนที่ นาย ก. จะออกตัวแลกเปลี่ยนสั่งให้นาย ข. เป็นผู้จ่ายเงิน ตามตัวนั้น นาย ก. อาจออกตัวแลกเปลี่ยนสั่งให้ธนาคารของนาย ข. ในนิวยอร์กเป็นผู้จ่ายเงินตามตัว ถ้าธนาคารของ นาย ข. ตกลงตามนี้ ธนาคารก็จะรับรองตัว ตัวแลกเปลี่ยนในกรณีนี้ยอมเป็นที่เชื่อถือกันมากกว่าตัวแลกเปลี่ยนซึ่งรับรองโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะชื่อเสียงของธนาคารยอมเป็นหลักประกันดีกว่าชื่อเสียงของบุคคล ดังนั้น ตัวแลกเปลี่ยนนี้จะสามารถนำไปขายลดได้ในอัตราที่ดีกว่าตัวแลกเปลี่ยนที่รับรองโดยบุคคล ตัวแลกเปลี่ยนที่มีธนาคารเป็นผู้รับรอง เราเรียกว่า ตัวเงินของธนาคาร (bankers' bill หรือ bankers' acceptance) ส่วนตัวเงินที่มีหน่วยธุรกิจที่ประกอบการค้าเป็นผู้รับรอง เราเรียกว่าตัวเงินทางการค้า (trade bill หรือ trade acceptance)

สภาวะสินเชื่อของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2552 มาตรฐานการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งที่ให้แก่ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนยังคงเข้มงวดต่อเนื่องจากไตรมาสก่อนหน้า เป็นผลจากความเสี่ยงจากภาวะเศรษฐกิจ ภาวะธุรกิจเสถียรภาพการเมือง และการแพร่ระบาดของไข้หวัด 2009 อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขการปล่อยสินเชื่อของทั้งธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะ Margin สำหรับลูกค้าจัดชั้นปกติผ่อนคลายเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2551 ความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจโดยรวมลดลงเล็กน้อย ขณะที่ความต้องการสินเชื่อภาคครัวเรือนประเภทสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อครัวเรือนอื่นๆ เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนหนึ่งจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ แต่ความต้องการสินเชื่อบัตรเครดิตลดลงจากไตรมาสก่อน จากปัจจัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ยังคงมีความเปราะบางจากความไม่มั่นใจในความมั่นคงของรายได้และภาวะการว่างงานทำ ปัจจัยทั้งจากด้านอุปสงค์และอุปทานของสินเชื่อส่งผลให้อัตราการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อครัวเรือนอื่นๆ เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่อัตราการอนุมัติสินเชื่อสำหรับธุรกิจขนาดใหญ่และสินเชื่อบัตรเครดิตลดลงสำหรับแนวโน้มภาวะสินเชื่อในไตรมาสที่ 3 ของปี 2552 มาตรฐานการให้สินเชื่อทุกประเภทของสถาบันการเงินจะยังคงเข้มงวด จากความกังวลต่อคุณภาพสินเชื่อและความสามารถในการชำระหนี้ของภาคธุรกิจและครัวเรือนที่ยังอ่อนไหวในภาวะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจยังมีความเปราะบาง ในส่วนของความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจโดยรวมคาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะที่ความต้องการสินเชื่อภาคครัวเรือนคาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากสินเชื่อประเภทที่อยู่อาศัยและสินเชื่อครัวเรือนอื่นๆ

1. สินเชื่อที่ให้แก่ภาคธุรกิจ (Loans or Credit Lines to Enterprises)

ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2552 ความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจโดยรวมลดลงจากไตรมาสก่อนเล็กน้อยและต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ในไตรมาสก่อน ความต้องการสินเชื่อของธุรกิจขนาดใหญ่ลดลง ตามความต้องการในการผลิตสินค้าคงคลัง เป็นที่น่าสังเกตว่าความต้องการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร (Fixed investment) และความต้องการเงินทุนหมุนเวียน (Working capital) เริ่มทรงตัวใกล้เคียงกับไตรมาสก่อนสอดคล้องกับดัชนี

การลงทุนภาคเอกชน (Private Investment Index) สะท้อนว่าเศรษฐกิจน่าจะเข้าใกล้จุดต่ำสุดแล้ว นอกจากนี้ความต้องการสินเชื่อของธุรกิจขนาดใหญ่ที่ลดลงยังเป็นผลจากธุรกิจหันมาระดมทุนจากแหล่งอื่น โดยเฉพาะการออกตราสารหนี้ และการแข่งขันการให้สินเชื่อจากสถาบันการเงินอื่น

ความต้องการสินเชื่อของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเริ่มทรงตัวใกล้เคียงกับไตรมาสก่อนมากขึ้น เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้มีความสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้โดยเปรียบเทียบกับธุรกิจขนาดใหญ่และฐานะการเงินมีความอ่อนไหวกว่า ทำให้ต้องการสินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน

และสำหรับ Refinance เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อน และเป็นสิ่งที่สังเกตว่า อัตราดอกเบี้ยยังอยู่ในระดับที่เอื้อต่อความต้องการสินเชื่อของธุรกิจ

มาตรฐานการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจโดยรวมของสถาบันการเงินในไตรมาสที่ 2 ของปี 2552 ยังเข้มงวดต่อเนื่อง แต่ผ่อนคลายกว่าที่คาดการณ์ไว้ในไตรมาสก่อน สะท้อนความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน (Risk perception) ที่ปรับตัวดีขึ้น เนื่องจากเริ่มมีสัญญาณการฟื้นตัวในบางอุตสาหกรรมจากคำสั่งซื้อที่เริ่มกลับเข้ามาโดยเฉพาะจากอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจยังมีสูงจากปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศ และปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัด 2009 แต่การแข่งขันทั้งจากสถาบันการเงินอื่นและจากตลาดตราสารหนี้ รวมทั้งสภาพคล่อง (Liquidity) ของสถาบันการเงินที่ยังอยู่ในระดับสูงทำให้สถาบันการเงินผ่อนคลายมาตรฐานการให้สินเชื่อมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ในส่วนของเงื่อนไขการให้สินเชื่อ สถาบันการเงินได้ผ่อนคลายเงื่อนไขการให้สินเชื่อด้านราคา (Price) โดยตั้ง Margin สำหรับลูกค้าจัดชั้นปกติของธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แคบลงซึ่งถือเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2551 และปรับลดอัตราค่าธรรมเนียมต่างๆ (Non-interest rate charges) ลงเล็กน้อยสำหรับธุรกิจขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินยังคงเข้มงวดในเงื่อนไขการให้สินเชื่ออื่นๆ เช่นวงเงินสินเชื่อ (Credit lines) หลักทรัพย์ค้ำประกัน (Collateral) และเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ (Loan covenants) โดยเฉพาะกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แนวโน้มภาวะสินเชื่อภาคธุรกิจในไตรมาสที่ 3 ของปี 2552 สถาบันการเงินคาดว่าความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจโดยรวมจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนใหญ่มาจากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งได้รับผลดีจากมาตรการกระตุ้นของภาครัฐที่เริ่มส่งผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ รวมทั้งนโยบายของรัฐที่ให้สถาบันของรัฐและสถาบันการเงินเฉพาะกิจเร่งปล่อยสินเชื่อเข้าสู่ระบบ ส่วนมาตรฐานการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินจะยังคงระมัดระวังในการให้สินเชื่อต่อไปตามความกังวลต่อคุณภาพสินเชื่อ แต่การแข่งขันที่มากขึ้นทั้งจากสถาบันการเงินอื่นและจากตลาดตราสารหนี้ รวมทั้งสภาพคล่อง (Liquidity) ของสถาบันการเงินที่ยังอยู่ในระดับสูงจะช่วยให้สถาบันการเงินผ่อนคลายมาตรฐานการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าจัดชั้นปกติในระดับหนึ่ง

บทที่4

การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์

ในบทนี้จะวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อเพื่อธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ไทยซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ได้กำหนดแบบจำลองที่ใช้และสมมุติฐานในการวิเคราะห์จะได้อธิบายถึงปัจจัยต่างๆที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการสินเชื่อธุรกิจ โดยทำการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สินเชื่อรวมภาคธุรกิจ, สินเชื่อที่เป็นภาคเกษตร และสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร โดยใช้แบบจำลองและสมมุติฐานจากบทที่ผ่านมาอธิบายตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระในแต่ละตัวว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใดบ้าง เพื่อทดสอบว่าเป็นไปตามสมมุติฐานหรือไม่

การวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นการนำตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนมาสร้างแบบจำลองทางทางเศรษฐมิติ เพื่อใช้อธิบายความสำคัญของตัวแปรในสมการ และทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติสร้างสมการในรูปแบบสมการถดถอย โดยอาศัยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Multiple regression) โดยวิธี Two-stage least squares และเลือกเอาสมการที่ดีที่สุดมาอธิบายเพื่อกรเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตาม

แบบจำลองความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจ

$$TI = f (FUN, BOF, INF, I)$$

โดยให้

TI = ปริมาณสินเชื่อธุรกิจ

FUN = ปริมาณเงินกองทุน

BOF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

INF = อัตราเงินเฟ้อ

I = ปริมาณการลงทุนภาคเอกชน

แบบจำลองความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร

$$TIA = f (FUN, BOF, INF, IA)$$

โดยให้

TIA = ปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร

FUN = ปริมาณเงินกองทุน

BOF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

INF = อัตราเงินเฟ้อ

IA = ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนภาคเกษตร

แบบจำลองความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจภาคที่ไม่ใช่เกษตร

$$TIN = f (FUN, BOF, INF, IN)$$

โดยให้

TIN = ปริมาณสินเชื่อธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

FUN = ปริมาณเงินกองทุน

BOF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

INF = อัตราเงินเฟ้อ

IN = ปริมาณการลงทุนเอกชนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจ

$$\text{LNTI} = 5.4462 + 0.1530\text{LNBOF} + 0.1432\text{LNI}(-1) + 0.4365\text{LNFUN}(-1) + 0.0003\text{INF}$$

(8.3064)*** (1.7067)* (6.6080)*** (0.0605)

$$R^2 = 0.8439 \quad \text{Adjust } R^2 = 0.8291$$

โดยที่ *** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว ค่า R^2 เท่ากับ 0.8439 อธิบายได้ว่า ปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ ปริมาณเงินกองทุน ปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศ อัตราเงินเฟ้อ การลงทุนภาคเอกชน สามารถ อธิบายการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อธุรกิจในประเทศไทยได้ร้อยละ 84 ส่วนการตรวจสอบค่า นัยสำคัญทางสถิติของค่าประมาณสัมประสิทธิ์ด้วย T-statistic ของตัวแปร พบว่า

1. ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของ ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทย โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1530 หมายความว่า ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจ ใน ประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.1530

$$\partial \text{TI} / \partial \text{BOF} > 0$$

2. การลงทุนในประเทศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อ ภาคธุรกิจในประเทศไทย โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1432 หมายความว่า การลงทุนใน ประเทศในไตรมาสที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทย ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.1432

$$\partial \text{TI} / \partial \text{I} > 0$$

3. ปริมาณเงินกองทุน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อ ภาคธุรกิจในประเทศไทย โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.4365 หมายความว่า เมื่อปริมาณ เงินกองทุนในไตรมาสที่แล้ว เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจ ใน ประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.4365

$$\partial \text{TI} / \partial \text{FUN} > 0$$

4. อัตราเงินเฟ้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาค ธุรกิจในประเทศไทย โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0003 หมายความว่า อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.0003

$$\partial TIA / \partial INF > 0$$

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร

$$LNTIA = 7.4700 + 0.1932LNBOF + 0.1252LNFUN(-1) + 0.0019INF + 0.0060LNIA$$

(8.5281)*** (1.5728) (0.3606) (0.1502)

$$R^2 = 0.9218 \quad \text{Adjust } R^2 = 0.9120$$

โดยที่ *** มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว ค่า R^2 เท่ากับ 0.9218 อธิบายได้ว่า ปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ ปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศ ปริมาณเงินกองทุน อัตราเงินเฟ้อ การลงทุนภาคเอกชนสาขาเกษตร สามารถอธิบายการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตรได้ร้อยละ 92 ส่วนการตรวจสอบค่านัยสำคัญทางสถิติของค่าประมาณสัมประสิทธิ์ด้วย T-statistic ของตัวแปร พบว่า

1. ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1932 หมายความว่า ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตรปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.1932

$$\partial TIA / \partial BOF > 0$$

2. ปริมาณเงินกองทุน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1252 หมายความว่า เมื่อปริมาณเงินกองทุนในไตรมาสที่แล้ว เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตรปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.1252

$$\partial TIA / \partial FUN > 0$$

3. อัตราเงินเฟ้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0019 หมายความว่า อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตรปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.0019

$$\partial TIA / \partial INF > 0$$

4. การลงทุนในประเทศสาขาเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0060 หมายความว่า การลงทุนในประเทศในไตรมาสที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาเกษตรปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.0060

$$\partial \text{TIA} / \partial \text{IA} > 0$$

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

$$\text{LNTIN} = 5.2778 + 0.4390 \text{LNFUN}(-1) + 0.1514 \text{LNBOF} + 0.1527 \text{LNIN} + 0.00009 \text{INF}$$

(6.4883)*** (8.0606)*** (1.7755)* (0.0141)

$$R^2 = 0.8404 \quad \text{Adjust } R^2 = 0.8252$$

โดยที่ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว ค่า R^2 เท่ากับ 0.8404 อธิบายได้ว่า ปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ ปริมาณเงินกองทุน ปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศ อัตราเงินเฟ้อ การลงทุนภาคเอกชนในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร สามารถอธิบายการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ได้ร้อยละ 84 ส่วนการตรวจสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าประมาณสัมประสิทธิ์ด้วย T-statistic ของตัวแปร พบว่า

1. ปริมาณเงินกองทุน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.4390 หมายความว่า เมื่อปริมาณเงินกองทุนในไตรมาสที่แล้ว เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.4390

$$\partial \text{TIN} / \partial \text{FUN} > 0$$

2. ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1514 หมายความว่า ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศในไตรมาสที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.1514

$$\partial \text{TIN} / \partial \text{BOF} > 0$$

3.การลงทุนในประเทศสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1527 หมายความว่า การลงทุนในประเทศสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตรในไตรมาสที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตรปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.1527

$$\partial \text{TIN} / \partial \text{IN} > 0$$

4.อัตราเงินเฟ้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวของปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตรไทย โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.00009 หมายความว่า อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจในประเทศไทยสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตรไทยปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 0.00009

$$\partial \text{TIN} / \partial \text{INF} > 0$$

ตารางที่ 4-1 สรุป ปริมาณสินเชื่อธุรกิจ ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร และ ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

	ปริมาณสินเชื่อธุรกิจ เพิ่มขึ้น	ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร เพิ่มขึ้น	ปริมาณสินเชื่อธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร เพิ่มขึ้น
ปริมาณเงินกองทุนในไตรมาสที่แล้วเพิ่มขึ้น 1%	0.4365%	0.1252%	0.4390%
ปริมาณที่กู้ยืมจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น 1%	0.1530%	0.1932%	0.1514%

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การลงทุนของภาคเอกชนมีความสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย และสินเชื่อเป็นส่วนสำคัญของการลงทุนภาคเอกชน เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจต้องการเงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งระบบสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพจะสามารถตอบสนองความต้องการได้ดี และธนาคารพาณิชย์ก็เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการให้สินเชื่อมากที่สุดในระบบ ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย และศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551 โดยทำการศึกษาเป็นรายไตรมาส ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนโดยรวมและในภาคส่วนต่างๆ โดยสินเชื่อธุรกิจภาคเอกชน ประกอบด้วยตัวแปรอิสระคือ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ปริมาณเงินกองทุน อัตราเงินเฟ้อ การลงทุนภาคเอกชน โดยในภาคส่วนสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร ประกอบด้วยตัวแปรอิสระคือ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ปริมาณเงินกองทุน อัตราเงินเฟ้อ การลงทุนภาคเอกชนสาขาเกษตร และภาคส่วนสุดท้ายที่ศึกษาคือ สินเชื่อธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ประกอบด้วยตัวแปรอิสระคือ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ปริมาณเงินกองทุน อัตราเงินเฟ้อ การลงทุนภาคเอกชนสาขาที่ไม่ใช่ภาคเกษตร และตลอดจนนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ให้กับภาคเอกชน

สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย

ในการศึกษาวิเคราะห์ ถึง ตัวแปรที่มีต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อของภาคเอกชนในประเทศไทย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2540-2551 โดยศึกษาเป็นรายไตรมาส จะเป็นการศึกษาปริมาณสินเชื่อรวมธุรกิจ ปริมาณสินเชื่อภาคการเกษตร และปริมาณสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ตัวแปรที่นำมาใช้ในการสร้างแบบจำลองของสมการปริมาณสินเชื่อ คือ ปริมาณเงินกองทุน ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ อัตราเงินเฟ้อ ปริมาณการลงทุนภาคเอกชน ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนภาคเกษตร ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจทั้งหมด ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ปริมาณเงินกองทุน และปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

2.ปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ปริมาณเงินกองทุน

3.ปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคที่ไม่ใช่เกษตรเกษตร ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ปริมาณเงินกองทุน ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ และ ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

จากผลการศึกษาแบบจำลองปริมาณสินเชื่อธุรกิจ ปริมาณสินเชื่อธุรกิจทั้งภาคเกษตรและที่ไม่ใช่ภาคเกษตร จะพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อทั้งสินเชื่อรวม และในภาคต่าง ๆ ได้แก่ ปริมาณเงินกองทุน ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ และ ปริมาณการลงทุนภาคเอกชนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจมากที่สุดคือ ปริมาณเงินกองทุน และปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ปริมาณเงินกองทุนมีส่วนสำคัญต่อสินเชื่อภาคธุรกิจ และถ้าธนาคารพาณิชย์สามารถทำให้ปริมาณกองทุนเพิ่มขึ้นแล้ว แนวโน้มปริมาณสินเชื่อธุรกิจก็จะเพิ่มตามด้วย และการระดมทุนจากต่างประเทศโดยการกู้ยืมจากต่างประเทศเป็นตัวแปรสำคัญต่อปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจซึ่งในการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศจะต้องเผชิญกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งมีผลต่อการบริหารต้นทุนของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นควรเพิ่มความระมัดระวังในการที่จะกู้ยืมเงินจากต่างประเทศและควรจะมีการดูแลในเรื่องของการบริหารอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับกรณีกู้ยืมเงินจากต่างประเทศไปพร้อมกัน

2.ในการศึกษารั้งนี้มีข้อจำกัดทางด้านเวลา จึงได้ทำการศึกษปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจภาคเดียว และ แหล่งเงินทุนเฉพาะธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย แต่การของอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์บางครั้งอาจมีการปฏิเสธจึงมีความจำเป็นต้องหาสินเชื่อจากสถาบันการเงินอื่น ดังนั้นในอนาคตควรจะศึกษาปริมาณสินเชื่อจากสถาบันการเงินอื่นมารวมอยู่ด้วย และความ เป็นมาในการให้สินเชื่อจากสถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ เพราะจะได้ทราบว่าส่วนที่เรายังไม่ได้ทำการศึกษามีปริมาณเท่าใด มีส่วนสำคัญต่อสินเชื่อเอกชนมากน้อยเพียงใด และภาคธุรกิจที่ศึกษาเป็นภาพกว้าง ๆ โดยแยกเป็นปริมาณสินเชื่อภาคธุรกิจ ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร และปริมาณสินเชื่อที่ไม่ใช่ภาคเกษตร ไม่ได้เจาะลึกรายละเอียดถ้าได้ทำการศึกษาต่อควรแยกรายละเอียดให้ลึกกว่านี้ โดยแยกเป็น สินเชื่อเพื่อการเกษตร สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรม สินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง สินเชื่อเพื่อ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อเพื่อการค้าส่ง-ปลีก ถ้าลงรายละเอียดแล้วเราก็สามารถทราบว่าปัจจัยใดที่มีผลกระทบแต่ละภาคส่วนและถ้าภาคส่วนไหนเกิดปัญหาเราก็สามารถ ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

จินตนา มั่นคงพูนสวัสดิ์ 2544. สิทธิเชื้อของธนาคารพาณิชย์กับการลงทุนและการบริโภค มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปัญญาภรณ์ เสียงเจริญ 2533. ปัจจัยที่กำหนดความต้องการสินเชื่อภาคอุตสาหกรรมจากสถาบันการเงินในประเทศไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พงศ์ศักดิ์ จิตรรัลิก 2543. อุปสงค์เงินกู้ของภาคเอกชนในประเทศไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สมใจ มโนดำรงธรรม 2542. สิทธิเชื้อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2521-2540 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สุขสวัสดิ์ ชื่นสมบัติ 2541. สิทธิเชื้ออุตสาหกรรมของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางสถิติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถิติสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตารางแสดงเงินฝาก,เงินกองทุน,เงินกู้จากต่างประเทศ,ปริมาณสินเชื่อในภาคต่างๆ

	เงินฝาก	เงินกองทุน	เงินกู้ จาก ตปท.	เงินกู้	เงินกู้ เกษตร	เงินกู้ ไม่ใช่เกษตร
1997 Q1	4,003,646	477,634	1,980,234	4,240,556	154,664	4,085,892
1997 Q2	4,088,534	487,865	1,955,844	4,210,356	155,178	4,055,178
1997 Q3	4,119,002	506,133	1,894,630	4,189,377	155,994	4,033,383
1997 Q4	4,228,980	471,931	1,875,318	4,031,528	157,594	3,873,934
1998 Q1	4,337,287	542,349	1,768,890	3,924,035	153,945	3,770,090
1998 Q2	4,482,789	465,181	1,672,673	3,790,798	149,989	3,640,809
1998 Q3	4,523,047	534,543	1,346,478	3,690,673	146,697	3,543,976
1998 Q4	4,663,842	448,386	1,008,219	3,609,227	144,082	3,465,145
1999 Q1	4,645,278	503,550	972,898	3,589,002	141,008	3,447,994
1999 Q2	4,580,290	526,666	874,373	3,556,722	137,721	3,419,001
1999 Q3	4,612,402	633,109	778,243	3,511,006	135,879	3,375,127
1999 Q4	4,640,493	481,826	625,832	3,495,535	134,067	3,361,468
2000 Q1	4,680,736	475,786	573,868	3,459,131	130,133	3,328,998
2000 Q2	4,706,790	437,844	569,701	3,262,998	125,796	3,137,202
2000 Q3	4,797,917	430,479	537,524	2,850,435	123,317	2,727,118
2000 Q4	4,883,259	399,178	470,622	2,833,492	120,187	2,713,305
2001 Q1	4,973,565	396,638	454,326	2,864,713	101,977	2,762,736
2001 Q2	4,995,294	484,848	416,753	2,635,411	109,163	2,526,248
2001 Q3	5,021,532	443,162	352,326	2,672,620	108,003	2,564,617
2001 Q4	5,078,582	436,740	346,491	2,477,662	104,797	2,372,865
2002 Q1	5,229,603	433,522	341,058	2,910,824	106,285	2,804,539
2002 Q2	5,261,881	455,881	336,893	2,886,672	108,383	2,778,289
2002 Q3	5,127,426	463,828	326,839	2,945,326	107,822	2,837,504

2002 Q4	5,188,321	448,085	321,224	2,973,394	107,130	2,866,264
2003 Q1	5,265,732	440,174	289,942	3,015,820	107,011	2,908,809
2003 Q2	5,316,262	450,723	298,581	3,058,462	106,849	2,951,613
2003 Q3	5,364,083	490,733	276,396	3,067,214	104,454	2,962,760
2003 Q4	5,426,388	529,953	252,115	3,101,915	101,910	3,000,005
2004 Q1	5,649,778	482,892	240,951	2,913,179	100,367	2,812,812
2004 Q2	5,676,524	490,238	240,040	3,009,172	99,602	2,909,570
2004 Q3	5,754,275	527,511	306,347	3,195,378	111,622	3,083,756
2004 Q4	5,751,669	544,568	272,913	3,191,084	110,157	3,080,927
2005 Q1	5,882,452	553,694	247,226	3,240,694	106,993	3,133,701
2005 Q2	5,850,862	585,189	254,754	3,285,721	106,742	3,178,979
2005 Q3	6,148,248	630,386	288,167	3,358,556	108,539	3,250,017
2005 Q4	6,243,227	664,567	206,442	3,393,916	112,487	3,281,429
2006 Q1	6,578,872	678,079	269,315	3,436,988	101,988	3,335,000
2006 Q2	6,567,415	695,100	202,107	3,515,969	106,937	3,409,032
2006 Q3	6,692,486	742,543	242,906	3,509,110	110,280	3,398,830
2006 Q4	6,619,269	724,473	168,948	3,477,599	110,952	3,366,647
2007 Q1	6,776,905	748,433	139,251	3,454,992	105,300	3,349,692
2007 Q2	6,706,533	755,265	126,180	3,457,208	103,529	3,353,679
2007 Q3	6,813,122	787,873	121,155	3,399,278	99,258	3,300,020
2007 Q4	6,604,516	798,914	110,581	3,500,840	101,780	3,399,060
2008 Q1	6,957,464	809,884	120,769	3,567,466	101,648	3,465,818
2008 Q2	6,664,253	870,661	146,246	3,728,461	94,931	3,633,530
2008 Q3	6,813,123	906,704	145,158	3,860,173	93,036	3,767,137
2008 Q4	7,156,292	919,319	142,272	3,896,626	93,250	3,803,376

ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางแสดงการลงทุนภาคเอกชน,การลงทุนภาคเกษตร,การลงทุนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร

	การลงทุนภาคเอกชน	การลงทุนภาคเกษตร	การลงทุนที่ไม่ใช่ภาคเกษตร
1997 Q1	409,689	3,735	405,954
1997 Q2	404,804	3,196	401608
1997 Q3	443,935	2,890	441045
1997 Q4	340,205	2,763	337442
1998 Q1	287,178	2,112	285066
1998 Q2	246,624	1,501	245123
1998 Q3	272,271	1,261	271010
1998 Q4	229,374	1,282	228092
1999 Q1	219,638	1,321	218317
1999 Q2	251,438	1,436	250002
1999 Q3	265,148	1,375	263773
1999 Q4	229,675	1,215	228460
2000 Q1	287,579	1,351	286228
2000 Q2	252,336	1,266	251070
2000 Q3	275,770	1,256	247514
2000 Q4	265,735	1,249	264486
2001 Q1	298,774	1,178	297596
2001 Q2	306,084	1,362	304722
2001 Q3	305,254	1,456	303798
2001 Q4	271,203	1,550	269653
2002 Q1	303,881	1,589	302292
2002 Q2	316,761	1,888	314873
2002 Q3	325,289	2,062	323227
2002 Q4	297,257	2,228	295029
2003 Q1	332,837	2,205	330632

2003 Q2	355,482	2,529	352953
2003 Q3	374,751	2,914	371837
2003 Q4	361,124	5,353	355771
2004 Q1	385,069	3,236	381833
2004 Q2	415,881	4,134	411747
2004 Q3	438,249	4,311	433938
2004 Q4	442,625	6,524	436101
2005 Q1	484,807	4,062	480745
2005 Q2	528,939	4,502	524437
2005 Q3	520,126	4,435	515691
2005 Q4	515,951	6,172	509779
2006 Q1	546,962	4,315	542647
2006 Q2	568,662	4,465	564197
2006 Q3	547,923	4,201	543722
2006 Q4	533,674	5,328	528346
2007 Q1	544,324	4,130	540194
2007 Q2	572,040	4,620	567420
2007 Q3	567,317	4,527	562790
2007 Q4	563,493	4,836	558657
2008 Q1	623,226	4,643	618583
2008 Q2	631,739	3,445	628294
2008 Q3	647,473	2,937	644536
2008 Q4	584,178	4,359	579819

ที่มาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคผนวก ข.

ผลการศึกษา

ตารางแสดงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจ

Dependent Variable: LNTI
 Method: Two-Stage Least Squares
 Date: 10/10/09 Time: 19:10
 Sample (adjusted): 1997Q2 2008Q4
 Included observations: 47 after adjustments
 Newey-West HAC Standard Errors & Covariance (lag truncation=3)
 Instrument list: LNFUN(-1) LNBOF INF TD

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	5.446285	0.971240	5.607562	0.0000
LNBOF	0.153038	0.018424	8.306431	0.0000
LNI(-1)	0.143273	0.083947	1.706722	0.0953
LNFUN(-1)	0.436535	0.066061	6.608037	0.0000
INF	0.000379	0.006254	0.060597	0.9520

R-squared	0.843971	Mean dependent var	15.01436
Adjusted R-squared	0.829112	S.D. dependent var	0.122584
S.E. of regression	0.050674	Sum squared resid	0.107852
Durbin-Watson stat	1.379921	Second-stage SSR	0.113653

ตารางแสดงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคเกษตร

Dependent Variable: LNTIA
Method: Two-Stage Least Squares
Date: 08/21/09 Time: 16:38
Sample (adjusted): 1997Q3 2008Q4
Included observations: 46 after adjustments
Convergence achieved after 12 iterations
Newey-West HAC Standard Errors & Covariance (lag truncation=3)
Instrument list: LNBOF LNFUN(-1) INF TD
Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	7.470024	0.973360	7.674472	0.0000
LNBOF	0.193238	0.022659	8.528157	0.0000
LNFUN(-1)	0.125202	0.079600	1.572888	0.1236
INF	0.001951	0.005409	0.360695	0.7202
LNIA	0.006057	0.040318	0.150228	0.8813
AR(1)	0.443636	0.231572	1.915763	0.0626

R-squared	0.921807	Mean dependent var	11.64545
Adjusted R-squared	0.912032	S.D. dependent var	0.146909
S.E. of regression	0.043572	Sum squared resid	0.075941
Durbin-Watson stat	2.108020	Second-stage SSR	0.076938

Inverted AR Roots	.44
-------------------	-----

ตารางแสดงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อธุรกิจภาคที่ไม่ใช่เกษตรเกษตร

Dependent Variable: LNTIN
Method: Two-Stage Least Squares
Date: 08/21/09 Time: 14:18
Sample (adjusted): 1997Q2 2008Q4
Included observations: 47 after adjustments
Newey-West HAC Standard Errors & Covariance (lag truncation=3)
Instrument list: LNFUN(-1) LNBOF INF TD

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	5.277817	0.986059	5.352438	0.0000
LNFUN(-1)	0.439012	0.067662	6.488300	0.0000
LNBOF	0.151447	0.018788	8.060692	0.0000
LNIN	0.152791	0.086051	1.775581	0.0830
INF	9.05E-05	0.006415	0.014111	0.9888

R-squared	0.840441	Mean dependent var	14.97873
Adjusted R-squared	0.825245	S.D. dependent var	0.124382
S.E. of regression	0.051996	Sum squared resid	0.113551
Durbin-Watson stat	1.377598	Second-stage SSR	0.121044

ประวัติการศึกษา

ชื่อ-นามสกุล	นายณัฐพล วิธิจงเจริญ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	จังหวัด กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย